

28-avgust,
chorshanba

36

(247)

НУҚУШ

YURIDIK GAZETA

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqa boshlagan

August

D	5	12	19	26
S	6	13	20	27
Ch	7	14	21	28 ✓
P	1	8	15	22
J	2	9	16	23
Sh	3	10	17	24
Y	4	11	18	25

2002

1991-2002

МУСТАҚИЛЛИК БАЙРАМИНГИЗ ҚУТЛУҒ БЎЛСИН!

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

«Қонун ҳимоясида»
журнали ва
«Ҳуқуқ» газетаси
Ўзбекистон
Республикаси Конституция-
сининг 10 йиллигига
бағишлаб ҳуқуқий
мавзудаги энг яхши матери-
аллар учун ижодий танлов
ЭЪЛОН ҚИЛДИ

(Танлов шартлари билан газетамизнинг
3-саҳифасида танишасиз)

Акрамова
ДилбарБобоёнов
Ислом ОлимовичЗокиров
МаратЛатипов
Азим Шукурович

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ФАРМОНИ «Ўзбекистон Қаҳрамони» унвони бериш тўғрисида

Мамлакатимизнинг мустақиллигини янада мустаҳкамлаш, дунё миқёсидаги шон-шухратини ва обрўсини юксалтириш, ислохотларни муваффақиятли амалга ошириш борасида давлат ҳамда халқ олдидagi ғоят катта хизматлари, ишлов чиқариш ва ижтимоий соҳаларни раванок топтириш йўлидаги узоқ йиллик қаҳрамонона меҳнатлари, ёш авлодни ватанпарварлик ва халқпарварлик руҳида, ҳар томонлама баркамол этиб тарбиялашга қўшган самарали ҳиссаси учун қуйидагиларга «Ўзбекистон Қаҳрамони» унвони берилиб, олий нишон — «Олтин Юлдуз» медали топширилсин:

Акрамова Дилбар — Ўзбекистон «Меҳр-шафқат ва саломатлик» жамғармасининг Наманган вилояти бўлими бошқаруви раиси

Бобоёнов Ислом Олимович — Хоразм вилояти ҳокими

Зокиров Марат — Жиззах Давлат педагогика институти қошидаги иқтидорли болалар лицейи директори

Латипов Азим Шукурович — Бухоро вилояти Шохиркон туманидаги «Бухоро» ширкат хўжалиги раиси

Сандов Муродулло — Қашқадарё вилояти Усмон Юсупов туманидаги Жейнов ширкат хўжалиги раиси
Шарафиддинов Озод Обидович — «Жаҳон адабиёти» журнали бош муҳаррири, адабиётшунос

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри, 2002 йил 23 август.

Латипов
Азим ШукуровичСандов
МуродуллоШарафиддинов
Озод ОбидовичЎзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

Ўзбекистон фани ва маданиятининг ривожига ҳисса қўшган марҳум фан ва санъат арбобларини мукофотлаш тўғрисида

Ўзбекистон фани ва маданияти ривожига беқиёс ҳисса қўшган, бутун ҳаётини Ватан, халқ ва миллат тараққиётига бахшида этган бетақдор истеъдодли ватандошларимизнинг хотирасини ёд этиб ҳамда улар қолдирган катта илмий-ижодий меросини инобатга олиб, қуйидаги марҳум олим ва санъаткорлар «Буюк хизматлари учун» ордени билан мукофотлансин:

Ҳобиб Абдуллоев — академик
Содиқ Азимов — академик
Тўхтасин Жалилов — Ўзбекистон санъат арбоби, бастакор
Убай Орипов — академик
Игорь Савицкий — Ўзбекистон санъат арбоби, rassom
Тошмуҳаммад Саримсоқов — академик
Саъди Сирожиiddinov — академик
Обид Содиқов — академик
Ҳамид Сулаймонов — Ўзбекистон фан арбоби, манбашунос олим
Олим Хўжаев — Ўзбекистон халқ артисти, актёр
Собир Юнусов — академик
Тошмуҳаммад Қори Нисвэй — академик
(Қориниёзов)
Яҳё Ғуломов — академик

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри, 2002 йил 23 август.

HUUQUQ

YURIDIK GAZETA

Ta'sischiilar:

O'zbekiston Respublikasi

Bosh prokuraturasi,

Toshkent shahar va

Toshkent viloyati

prokuraturalari,

«Qonun himoyasida» jurnali

Bosh muharrir:
Abdulloq

ABDURAZZOQOV

Tahrir hay'ati:

Mels Naimov,

Dilshod Islomov

(Bosh muharrir o'rinbosari),

Jahongir Sharofboyev

(mas'ul kotib),

Lola Shomurodova,

Muxtor Shodmonov.

Gazeta Davlat matbuot qo'mitasida №00150 raqam bilan ro'yxatga olingan. Nashr ko'rsatkichi - 231, 232.

Manzil: Toshkent shahri, akademik Yahyo G'olomov ko'chasi, 66-uy.

Telefon: 133-82-34.**Reklama va e'lonlar:** 133-82-34**E-mail:** huquq@infonet.uz

Tahririyatga kelgan qo'lyozma va suratlar egalarga qaytarilmaydi.

Mualliflarning fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mumkin. Gazetada bosilgan fakt va dalillar uchun muallif mas'ul. Nashrimizdan ko'chirib bosilganda «Huquq»dan olinganligi ko'rsatilishi shart. Tijorat ahamiyatiga molik materiallar ** belgisi ostida chop etiladi.

Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va sahifalandi. «Huquq» original-maketi

Gazeta «Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi boshqaruvchisi o'zbekiston A-3 formatda chop etildi. Korxona manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko'chasi, 41.

Buyurtma G - 3149
Nusxasi - 15.631

Gazeta haftaning chorshanba kunlari chiqadi

Nabatchi muharrir:
H. NISHONOV

Nabatchi: F.MAMASHARIPOV

Sotuvda erkin narxda

1 2 3 4 5 6 7 8

Bosmaxonaga topshirish vaqti 20.00
Bosmaxonaga topshirishi 20.00

● ЖАРАЁН

ТАРАҚҚИЁТ КАФОЛАТИ

— Мустақилликнинг ўтган йиллари давомида бир қанча қонун ва қонун ости ҳужжатлари қабул қилинди, қонунчиликнинг ўзига хос тизими яратилди. Сизнингча бу жараённинг муҳим жиҳатларини қандай талқин этиш мумкин?

— Мустақиллик — тарихий бир жараён, жамият эҳтиёжидир. Бошқача қилиб айтганда, ўзбек халқи асрий орзу-умидларининг рўёбга чиқишидир. Истиқлолга эришган, ўтган давр мобайнида ҳаётимизда, шу жумладан, қонунчилик тизимида ҳам салмоқли ўзгаришлар юз берди. Мана шу қисқа тарихий давр ичида мамлакатимизда 300 дан ортиқ қонун ва қонун ости ҳужжатлари қабул қилиниб, амалиётга жорий этилди. Фуқаролик, Мазмурий, Меҳнат, Оила, Ўй-жой, Жиноят ва шу каби кодексларсиз бугун ҳуқуқ тизимини тасаввур қилиш қийин.

Шу билан бирга, 2002 йилнинг 27 январида бўлиб ўтган референдум мамлакатимиз қонунчилик тизимини жаҳон андозалари асосида янада ривожлантиришга кенг йўл очди, ҳуқуқий-демократик давлат ва фуқаролик жамияти қуриш борасида олиб борилаётган ислохотларни янги босқичга қўтарди.

Бизнинг энг катта ютуғимиз — яратилган ҳар бир қонун миллий қадриятларимиз, анъаналаримиз, маданий меросимизга асосланганидир.

— **«Прокуратура тўғрисида»ги янги тахрирдаги Қонуннинг қабул қилинганига қандай бир йил бўлади. Унда аввалги қонундан фарқли жиҳатлар жуда кўп. Ана шундай ўзгаришлардан бири — фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига риоя этилиши устидан назорат қилиш алоҳида боб сифатида киритилганлигидир. Мана шу вазифани бажариш юзасидан ўтган давр мобайнида олиб борилган ишлар ҳусусида тўхталиб ўтсангиз.**

— Маълумки, мамлакатимизда амалга оширилган суд-ҳуқуқ ислохотлари шарафига ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолияти алоҳида ўрин эгалламоқда.

Кейинги йилларда ҳаётимизга кириб келган муҳим қонун ҳужжатлари қаторида «Судлар тўғрисида»ги ва «Прокуратура тўғрисида»ги қонунларнинг янги тахрирда қабул қилиниши муҳим амалий аҳамиятга эга бўлмоқда. Натижада нафақат прокуратура ва суд органлари фаолиятида, балки мамлакатимизда қонун устуворлигини таъминлаш соҳасида сезиларли ўзгаришлар юз бера бошлади. Прокуратура органларининг вазифалари замонга мос равишда оидинлаштирилди. Эндиликда прокуратуранинг жинсий жавобгарлиқни таъбиқ қилувчи функциялари ўзгариб, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилувчи органга айланиши кузатишмоқда. Бунинг прокуратура органлари томонидан жорий йилнинг ўтган олти ойи мобайнида амалга оширилган ишлардан ҳам кўриш мумкин. Масалан, аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш борасида алоҳида эътибор кам таъминланган ва кўп болали оилаларга моддий ёрдам кўрсатилиши масалаларга қаратилиб, ушбу ёрдамнинг ўз вақтида ва тўлиқ берилмаганлиги ҳолатлари юзасидан 5 мингга яқин прокурор назорати ҳужжатлари қўлланилди. Бу борада етказилган зарарнинг 11 миллион сўмини ихтиёрий равишда ундирилиши таъминланди.

Шунингдек, янги иш ўринларини яратиш, ишчиларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш вазифаси юклатилган бандлик идоралари, қорхона ва ташкилотларда қонунларга риоя қилиниши аҳоли мунтазам текшириб борилди. Бунинг натижасида хизмат вазифаларини лозим даражада бажармаган 1300 га яқин мансабдор шахс интизомий, маъмурий ва

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ПРОКУРОРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ П. Р. БОБОЖОНОВ БИЛАН СУХБАТ

моддий жавобгарликка тортилди, 119 та ҳолатда жинсий ишлар қўзғатилди. Иш ҳақи бўйича ҳисоб-китобларнинг ўз вақтида амалга оширилиши юзасидан олиб борилган тадбирлар натижасида 410 миллион сўмдан ортиқ иш ҳақларининг тўланиши таъминланди.

Дастлабки тергов ва суриштирув соҳасида ҳам фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш мақсадида, энг аввало, жиноят-процессуал ва жинсий жазоларнинг либераллаштириш тўғрисидаги қонунлар талабларига қатъий риоя қилиниши, терговнинг ҳар томонлама, тўлиқ ва ҳолисона ўтказилиши чоралари қўриб борилди. Мазкур қонунлар энг аввало дастлабки тергов фаолиятини янгидан ташкил этиш, қонунийлик ва инсонпарварлик принципларини тўлиқ рўёбга чиқариш учун шарт-шароит яратиб берди.

Фуқароларнинг муҳофазаси билан ишлаш эса барча йўналишлардаги фаолиятимизнинг асосий мазмунини ташкил қилади. Чунки айнан муҳофаза қилиш ишлари асосида аҳолини оидинлаштирилади, қонунлар қай даражада бажарилаётганини тўғрисида маълумот беради. Энг муҳими, улар бизнинг идорамизга бўлган жамоатчилик фикрини шакллантиришга бевоқифа таъсир кўрсатади. Жорий йилнинг олти ойида прокуратура органларига келиб тушган ариза ва шикоятларнинг сони 32 мингдан 34 мингга кўпайганининг ўзи прокуратура органларига бўлган ишончининг ортганлигидан далолат беради.

Эндиликда ҳар бир раҳбар, қолаверса ҳар бир ҳодим янги тахрирдаги «Прокуратура тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ, фуқаролардан тушаётган ариза ва шикоятларни ҳал этишдек муҳим вазифага бўлган муносабатни тубдан ўзгариштириш лозим.

Шу билан бир қаторда, Олий Мажлисининг II қаириқ IX сессияси муҳокамасига «Фуқароларнинг муҳофазаси тўғрисида»ги янги тахрирдаги Қонун лойиҳасининг қўйилиши ҳам бежиз эмаслигини таъкидлаш жоиз.

— **Сўнги йилларда прокуратура органларининг халққа ақиллашчи тобора кенг намоён бўлмоқда. Бироқ, истаймизми йўқми, айрим кишиларда прокуратурага жазолашчи орган сифатидаги қарашлар ҳам ҳам сақланиб қолмоқда. Айтинг-чи, ана шундай фикрларга барҳам бериш, прокуратура инсон ҳуқуқлари ва манфаатлари ҳимоячиси деган қарашни тўла шакллантириш учун яна нилалар қилиш керак, деб ҳисоблайсиз?**

— Прокурорнинг судда давлат айбловини қувватлашни баъзи бир одамлар жазолашчи шахс сифатида тасаввур қиладилар. Аслида эса у судда давлат айбловини қувватлаш билан фуқароларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, ноқонуний суд қарорларининг қабул қилинишининг олдини олишга қаратилган муҳим вазифани амалга оширади. Бироқ, судларда ҳамон фуқароларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларининг бузилишига йўл қўйилмоқда. Биринчи инстанция судларида ҳукмлар қонунийлигининг тўлиқ таъминланмаслиги уларнинг кейинги босқичларда бекор бўлишига ёки ўзгариштирилишига олиб келмоқда. Олти ой давомида Бош прокуратура томонидан киритилган протестлар бўйича жами 82 та жиноят, 9 та фуқаролик ва

8 та ҳужалик ишлари бўйича суд қарорларининг ўзгаририлгани ҳамда бекор қилингани бунинг тасдиқловчи ҳолатдир.

Судларда шу тарзда қўллаб хато ва камчиликларга йўл қўйилаётганлиги охири-оқибатда фуқароларнинг ҳамда юридик шахсларнинг манфаатларига жиддий зиён етказмоқда. Бефарқлик ва малакасизлик туфайли қабул қилинган бундай адолатсиз ҳукм ва қарорлар очик ҳуқуқий демократик жамият тамойилларига мулоқоқ зиддир.

Бу ҳақда шу йилнинг 22 август кунин Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вақили (Омбудсман) янги жорий йилнинг олти ойи давомида олиб борган фаолияти юзасидан бўлиб ўтган йиғилишда ҳам таъкидлаб ўтилди. Бизнинг таҳлиллар бўйича ҳам шундай. Шу сабабдан судларда жиноят ва фуқаролик ишлари қўрилишида прокурор ва коллатини таъминлаш ишларига доимий эътибор бериб келинаёпти. Бу борада олиб борилган ишлар натижасида жинсий ва фуқаролик ишлари бўйича судларнинг бекор қилингани ва ўзгаририлган қарорларнинг 80 фоизидан ортиғи прокурорларнинг апелляция протестларига тўғри келаяпти. Шу асосда суд ҳужжатларининг қонунийлиги таъминланиб, фуқароларнинг манфаатлари ҳимоя қилинмоқда.

«Прокуратура тўғрисида»ги Қонуннинг 2-моддасида «Ўзбекистон Республикаси прокуратура органларининг асосий вазифалари қонун устуворлигини таъминлаш, қонунийликни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ҳамда эркинликларини, жамият ва давлатнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларини, Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тизимини ҳимоя қилиш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва профилактика қилишдан иборат», дейилган. Ана шу қонун талабидан келиб чиқиб, прокуратура органлари ўз вазифаларини доирасида барча зарур чора-тадбирларни амалга ошириб келаяпти.

Олий Мажлисининг II қаириқ VI сессиясида қабул қилинган жинсий жазоларни либераллаштириш тўғрисидаги қонун ҳам катта аҳамиятга эга бўлмоқда.

Биргина, айбланувчиларга нисбатан қамқоқ олиш тарзидagi эҳтиёт чорасининг қўлланиши 45 фоиздан 29 фоизга тушгани қонун тўлиқ ишлатганига далолат беради. Ёки тергов жараёнида шу йилнинг ўзига 6 млрд сўмга яқин моддий зарарларнинг айбдор шахслардан ундирилиши таъминланди. Буларнинг барчаси жиноят содир этган шахсларга жазо тайинлашда бирмунча енгилликлар беради.

Шу билан бир қаторда, прокуратура органлари инсон ҳуқуқлари ва манфаатлари ҳимоячиси, деган қарашни шакллантиришда прокуратура фаолиятига ошқоралик, демократия тамойилларини янада кенгроқ жорий этиш лозим.

Шунингдек, фуқароларнинг ҳуқуқий маданият даражасини янада юксалтириш, уларда қонун доирасида ишлаш, қонунга ҳурмат ҳиссиётининг шаклланиши, ноҳақликка учраган фуқаро эса бунинг бартараф этиш учун ўзи ташаббускор бўлиши лозим. Чунки пировард мақсадимиз ҳуқуқий-демократик давлати ва фуқаролик жамияти қуриш ҳақида, бу борада шу жамиятда яшаётган фуқароларнинг фаолияти, ижтимоий ҳодисаларга бефарқ бўлмаслиги, давлат органларида ишлатган ҳар бир раҳбар ҳодимнинг ўз зиммасидаги масъулиятини тўла ва тўғри англаш халқ билан прокуратура ўртасидаги ана шундай

тўсиқни олиб ташлашда муҳим аҳамият касб этади.

— **Ҳадемай, Республикаимиз Конституцияси қабул қилинганининг ўн йиллигини нишонлаймиз. Асосий қонунимизнинг жамият ҳаётидаги ўрни ва аҳамияти тўғрисидаги ҳулосаларингизни газетхонлар билан ўртоқлашсангиз.**

— Мамлакатимиз Конституцияси инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари ҳамда бурчларини ҳуқуқий қафолатловчи муҳим ҳужжат ҳисобланади. У фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларининг таъминлинини, ҳар бир шахсга ўз ҳуқуқ ва эркинларини суд орқали ҳимоя қилиш, давлат органлари, мансабдор шахслар, жамоат бирлашмаларининг гайриконуний хатти-ҳаракатлари устидан судга муурожаат қилиш ҳуқуқини қафолатлайди.

Конституция яна шуниси билан аҳамиятлики, унда жамиятда содир бўладиган у ёки бу ҳолатлар умумий тарзда, конституцион даражада нормаланади, ҳуқуқий тус берилади. Кейинчалик бу ҳолатлар қонун ҳужжатларида ривожлантирилади. Амалдаги Конституциянинг турли моддаларида жами 61 та ҳолат бўйича бевоқифа турли қонунларга ҳавола қилинади. Шу маънода айтиш мумкинлики, Конституция — қонунларнинг қонунини. У ҳамма учун мажбурий олий юридик қўчга эга бўлган ҳужжатдир.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсам, Конституцияга барчаннинг бирдек амал қилиши Ватанимизнинг гуллаб яшнашига муносиб ҳисса қўшишда реал имкониятлар беради.

— **Матбуот ҳақидаги фикрингиз ва газетамиз ўқувчиларига байрам ташаккулинингиз?**

— Матбуотни ҳаёт кўзгусига ўхшатиш мумкин. Чунки жамият ҳаётида рўй бераётган воқеа ва ҳодисаларни акс эттиришда, одамларни бундан воқиф этишда унинг ўрни беқиёс. Шу асосда у кенг халқ оmmasининг дунёқараши, билимини, тафаккурини бойитувчи оми бўлиб, фуқароларнинг жамиятда содир бўлаётган воқеа ва ҳодисаларга бефарқ бўлмасликлари учун муайян таъсир кўрсатади. Қолаверса, оммавий ахборот воситалари жамоатчилик фикрини шакллантиришда муҳим восита ҳисобланади. Ана шу имкониятдан ўзини шу жамият фуқароси деб ҳисобловчи ҳар бир киши фойдаланиши лозим. Мен шу ўринда прокуратура органлари ҳодимлари ҳам бу имкониятдан кенг фойдаланишлари зарурлигини таъкидлаб ўтишни истардим.

Қабул қилинаётган ҳар бир қонун, фармон ва қарорларни халқимизга ўз вақтида етказиб, уларни тушунириб, шарҳлаб бориш биринчи навбатдаги вазифаларимиздан биридир.

Мана шу масъулиятни ишни амалга оширишда бизга ақдан ёрдам бериб келаётган «Ҳуқуқ» газетасининг ҳам ҳиссаси бор, албатта.

Вақтни оқар дараёга ўхшатишлари бежиз эмас экан. Бунинг қарангки, давлатимиз мустақиллигини тараннум этиб келаётган, ҳуқуқий мазоудига материаллари билан ўз ўқувчилари сафини кенгайтириб бораётган, прокуратура идораларининг қўп қиррали ва шарафли фаолиятига ошқоралик бераётган «Ҳуқуқ» газетаси беш йилга тўлибди. Мен шу фурсатдан фойдаланиб, «Ҳуқуқ» газетасининг бутун жамоасига сиктасаломатлик, машаққатли ва эзгу ишларида улкан зафарлар тилайман. Шу билан бирга газетанинг қўп сонли ўқувчиларини мустақиллигимизнинг 11 йиллик байрами билан чин кўнгилдан муборақбод этаман.

Сухбатдош:
Дониёр ХАЛИЛОВ

Буюк келажигимиз эгалари.

КОМИССИЯЛАР ФАОЛИЯТИ БАҲОЛАНДИ

ТАДБИР

2002 йил 23 август куни Республика Бош прокуратурасида ўтказилган Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиянинг навбатдаги йиғилишини комиссия раиси, Республика Бош прокурори Р. Ҳ. Қодиров олиб борди.

Йиғилишда Қорақалпоғистон Республикаси, Бухоро ва Хоразм вилоятларида ичкиликбозликка ва гиёҳвандликка чалинган, фарзандларининг мактабга боришига тўсқинлик қилаётган ота-оналарнинг муомала лаёқатини чеклаш, болалар ногиронлигининг олдини олиш, бу йўналишда вазирликлар ва жамоат ташкилотларининг мувофиқлаштирув фаолияти муҳокама қилинган.

Мазкур ҳудудларда муҳокама этилган масалалар бўйича эътиборга лойиқ ишлар амалга оширилган. Қорақалпоғистонда маҳаллий комиссияларнинг барчасида масъул котиб лавозимида ҳуқуқшунос мутахассислар фаолият кўрсатиши таъминланиб, вояга етмаганларни банд қилиш, миллий ҳунармандчиликка ўқитиш ва касбга йўналтириш борасида фермерлик ва тадбиркорлик имкониятларидан мақсадли фойдаланилган.

Иқтидорли ўқувчиларнинг билимини янада оширишда мавжуд имкониятлардан самарали фойдаланишга эътибор кучайтирилган. Бухоро вилояти мактаб ўқувчилари республика миқёсида ўтказилган фанлар бўйича олимпиадаларда юқори ўринларни эгаллашган. «Мактаблар куни» тадбирлари муносабати билан таълим тизимининг моддий-техник негизини мустаҳкамлаш мақсадида жорий йилда 2 миллиард сўмдан зиёд қўшимча маблағ ажратилишига эришилган. Мактабларга 432 тектар ер ажратилгани, 448 та ёрдамчи ҳўжалик ташкил этилгани ва бюджетдан ташқари 110 миллион сўмдан зиёд маблағ ишлаб топилгани бу йўналишда бирмунча ишлар қилинганлигини кўрсатиб турибди.

«Универсиада-2002» спорт мусобақаларини юқори савияда ўтказиш учун вилоятда кенг миқёсда тайёр-гарлик ишлари олиб борилган. «Бухоро» марказий ўйингоҳи, 5 та спорт мажмуаси, 3 та олий ўқув юрти ва 12 та туман марказидаги стадионлар тўлиқ қайтадан таъмирланган. Уларда ёшларнинг спорт билан шўғулланишлари учун шарт-шароитлар яратилган.

Комиссиялар фаолиятини такомиллаштириш мақсадида вилоят прокуратураси томонидан услубий қўлланма тайёрланиб, барча туман ва шаҳар комиссияларига юборилди, комиссия раислари, аъзолари ва масъул котиблари иштирокида мунтазам равишда семинар машғулотлари ўтказилди. Файзулла Ҳўжаев, Қоровулбозор ва Пешку тумани прокуратураларида нотиқ оилаларда тарбияланаётган болалар, ҳўқуқбузарликка мойил ўсмирлар ҳақидаги маълумотларнинг ягона банки яратилгани диққатга сазовордир. Бу эса болалар ҳўқуқларини ҳимоя қилиш фаолиятини ташкил этиш ҳамда маҳкамалараро ҳамкорликни самарали амалга оширишда қўлай имкониятлар яратмоқда.

Хоразм вилояти Ҳазорасп туманининг «Муҳомон» жамоаси 11-12 ёшли болалар ўртасида «Футбол гуначалари» мусобақаларининг республика босқичида 1-ўринни эгаллаб, вилоятда иқтидорли болалар қўлини намойиш этди. Туманда ногирон болаларни соғломлаштириш мақсадида ёзги дам олиш оромгоҳи улар ихтиёрига бериб қўйилди.

Шовот туманида ташкил этилган ногирон болалар минн футбол жамоаси ҳам республика мусобақасида голибликни қўлга киритди. Эндиликда ушбу жамоа Олмаота шаҳрида бўладиган халқаро олимпиадада юртимиз шарафини ҳимоя қилади.

Хива туманида ўқувчиларнинг бандлигини таъминлаш мақсадида халқ ҳунармандчилиги билан шўғулланаётган 36 нафар устага 300 нафардан зиёд ўқувчи бириктириб қўйилди. Бу ўқувчилар устозларидан нақошлик, каштачилик каби ҳўнарларнинг сир-асрорларини ўрганмоқдалар.

Хоразм вилоятида вояга етмаган ногиронлар протез-ортопедия мосламалари билан тўлиқ таъминланган, ЮНИСЕФ орқали вилоятга болалар касаллигини даволаш дастури асосида 1 миллион АҚШ долларидан ортиқ грант маблағлари жалб қилинган.

Йиғилишда ҳудудий комиссияларнинг бу борадаги фаолиятида йўл қўйилган камчиликлар, фойдаланилмаётган имкониятлар атрофида муҳокама қилинган. Комиссиялар фаолиятини янада такомиллаштириш ва иш самарадорлигини ошириш юзасидан тадбирлар белгилаб олинди.

(Ўз муҳбиримиз)

Ўзбекистон Конституциясининг 10 йиллигига

ТАНЛОВГА МАРҲАМАТ!

«Қонун ҳимоясида» журнали ва «Ҳўқуқ» газетаси Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 10 йиллигига бағишлаб ҳўқуқий мавзудаги энг яхши материаллар учун ижодий танлов

ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Танловда барча ҳўқуқшунослар, журналистлар, шоир ва ёзувчилар иштирок этишлари мумкин.

Ижодий танловга:

- фуқаро, жаҳият ва давлат ҳаётида Асосий Қонунимиз бўлган Ўзбекистон Конституциясининг тутган ўрни ва аҳамияти;
- мустақил давлатимизнинг ижтимоий, иқтисодий, ҳўқуқий, маънавий ва маърифий соҳаларидаги ислохотлар жараёнида жаҳиятда, кишилар ҳўқуқий онгида ва ўзаро муносабатларида юз бераётган ўзгаришлар ҳамда бу соҳаларда эришилаётган муваффақиятлар;
- мустақиллик, эркинлик, Ватанга бўлган муҳаббат, миллий ғурур, инсон шаъни, қадр-қиммати каби муқаддас тушунчаларнинг ҳўқуқни англаш тўғриси билан уйғунликда ҳаётимизда устуворлик касб этаётганлиги;
- Ватан, халқ фаровонлиги ва манфаатлари йўлида турли соҳаларда фидоийлик намунаси кўрсатиб меҳнат қилаётган замонимиз қаҳармонларининг қиёфасини акс эттирувчи;
- мустақилликни мустаҳкамлаш, янги авлодни тарбиялашдаги ҳалол меҳнати билан эл-юрт хурматида сазовор бўлган табаррук фаҳрий инсонларнинг ибратли ҳаёти ва ишлари ҳақида ҳўқоа қилувчи очерк, публицистика, суҳбат, мақола ва бошқа жанрларда ёзилган материаллар, фотосуратлар қабул қилинади.

Танлов голибларини тақдирлаш учун қуйидаги мукофотлар ажратилади:

- 1-ўрин учун — 70 минг сўм
- 2-ўрин учун — 50 минг сўм
- 3-ўрин учун — 30 минг сўм

Шунингдек, асосий мукофотлардан ташқари кейинги уч ўринга лойиқ деб топишган материаллар ва фотосуратлар муаллифлари қимматбаҳо совғалар билан рағбатлантирилади.

Танлов 2002 йилнинг 15 ноябрига қадар давом этади ва якунлар декабрь ойининг дастлабки ўн кўнлигига эълон қилинади.

Материалларингизни қуйидаги манзилга юборишингиз мумкин:

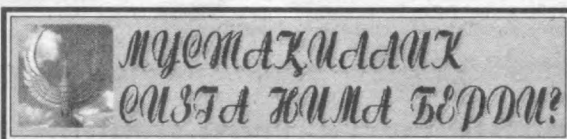
Тошкент, 700047, Академик Яҳё Ғуломов кўчаси, 66-уй. «Қонун ҳимоясида» бирлашган тахририятига. Конвертга «Танловга» деб ёзишни унутманг.

Барча ижодкор дўстларни танловда иштирок этишга тақлиф этамиз ва Сизлардан энг яхши материалларингизни кутамиз!

«Қонун ҳимоясида» бирлашган тахририяти

Истиқлол иншоотлари

Мен оддий бир ҳўқуқшунос олим сифатида мустақиллик йилларида суд-ҳўқуқ тизимини эркинлаштириш ва демократлаштириш бора-сида муҳим қадамлар қўйилганлигини таъкидлаб ўтмоқчи эдим.

Мустақиллик биринчи навбатда бизга ҳўқуқларимизни қайтариб берди.

Нисбатан қисқа давр ичида миллий давлатчилигимизни шакллантириш ва ривожлантириш, эркин бозор иқтисодиётига асосланган демократик давлатнинг конституциявий, ҳўқуқий ва амалий асосларини барпо этиш тўғриси билан йўрилган, ҳозирги кўнда ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий ҳаётнинг турли соҳалари, тармоқлари билан боғлиқ ҳўқуқий муносабатларни тартибга солишга хизмат қилаётган 300 дан ортиқ қонунлар ва ўн

бешга яқин кодекслар қабул қилинди.

Мен бутун умримни ҳўқуқшунос-ликка бахшида этганман. ТошДУ-нинг бир вақтлар мен ишлаган юридик факультети ҳозирги кўнда Тошкент Давлат юридик институтига айланди. Бирмунча вақт Юридик коллежда ҳам ишладим. Ҳозир мана ЎзМУ юридик факультетидаман. Ҳўқуқшунослар тайёрланадиган ўқув масканида ишлашнинг ўзи-га хос нозик томонлари бор, яъни бундай масканларда ўқиб чиққан мутахассислар «хато қилиш ҳўқуқи»дан маҳрум бўладилар. Зеро, ҳўқуқшунос хатога йўл қўйса, унинг жабрини минглаб, ўн минглаб одамлар тартади. Шу сабабдан, қаерда ишламайин ўз олдимга «хар томонлама камолга етган мутахассислар тайёрлашга ҳисса

қўлишим лозим», деган вазифани қўяман ва шогирдларимдан ҳам шунини талаб қиламан. Умидлар ҳам бисёр. Кошки, шогирдларимиз орасидан, айтилик, Гага шаҳридаги Халқаро суд судьялари, қилин қирқ ёриб, оқни оқса, қорани қорага ажратиб берадиган, Шерлок Холмсларни йўлда қолдириб кетадиган мутахассислар етишиб чиқса... Бу энди озгина ли, зик чекиниш, аммо мустақил мамлакат фуқаролари хушўқ, аҳдига вафодор, турли қинғирликларга мурасисиз, жисмоний ва маънавий етук инсонлар бўлиши, ҳар томонлама камол топиши, чўқур билимга эга бўлиши лозим. Энг буюк байрам арафасида меҳнатсевар халқимизга ва хусусан ҳўқуқни муҳофаза қилиш органларида, ҳўқуқшунос кадрларни тайёрлайдиган ўқув масканларида хизмат қилаётган ҳамкасбларимизга соғлиқ-саломатлик, куч-ғайрат ва аҳилик тилайман.

Миршохид МИРҲАМИДОВ,
ЎзМУнинг ҳўқуқшунослик
факультети декани,
юридик фанлари номзоди

Мамлакатимиз мустақилликка эришган, ҳаётимизда улкан ўзгаришлар бўй берди. Иқтисодиёт, маънавият ҳамда ижтимоий соҳаларда катта муваффақиятлар қўлга киритилди. Ўтган ўн бир йил давомида қонунчилик соҳасида ҳам салмоқли ўзгаришлар юз берди. Шу давр мобайнида республикамиз Бирлашган Миллатлар Ташкилотига ва бошқа бир қатор халқаро нуфузли ташкилотларга аъзо бўлди. Дунё ахли Ўзбекистонни таний бошлади, унинг мустақиллигини 150 дан зиёд давлат тан олди, 100 га яқин мамлакатлар билан дипломатик ва иқтисодий алоқалар ўрнатилди.

хуқуқий асослар тургани ва уларни оғишмай ҳаётимизга татбиқ этаётганимиз мужассам».

Асосий Қонунимиз мустақиллик берган озод фикр маҳсули, олий юридик кучга эга бўлган ҳужжатдир. У инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари ҳамда эркинликларини кафолатлаб берди.

Фуқароларнинг Конституция ва қонунларда мустақамлаб қўйилган ҳуқуқ ва эр-

Юлдуз МИРЗАЕВА,
Республика Бош прокуратураси
бўлим прокурори,
адлия маслаҳатчиси

ХУҚУҚИЙ-ДЕМОКРАТИК ЖАМИЯТ ПОЙДЕВОРИ

Мамлакатимизнинг қонун чiqарувчи Олий органи — Олий Мажлис, давлат ҳокимиятининг яна бир тармоғини ифода этувчи конституциявий суд, барча суд идоралари, шу жумладан, фуқаролик ва ҳўжалик судлари фаолияти қайтадан тизилди. Маҳаллий давлат ҳокимияти ва фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари ваколатлари кенгайтирилди. Адвокатура, солиқ ва боғжона идоралари қайтадан ташкил этилиб, уларнинг ҳуқуқий мақоми мустақамланди.

Инсон ҳуқуқлари бўйича қонунлар ва институтлар тизими яратилди. Қонунларнинг аксарияти бевосита фуқароларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга, уларни кафолатлашга қаратилди.

Ўзбекистон Инсон ҳуқуқлари оид 40 дан ортиқ халқаро шартномага қўшилди. Инсон ҳуқуқлари бўйича Олий Мажлис вакили-Омбудсман, парламент қошидаги амалдаги қонунчилик мониторинги институти, Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ таъсис этилди.

Президентимиз Ислам Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 8 йиллигига бағишланган маросимидан сўзлаган нутқида таъкидланганидек, «...эришган ютуқларимизнинг, бугун кечаётган тинч ва осуда ҳаётимизнинг, эртанги кунимизга бўлган ишончимизнинг, халқаро майдонда ортиб бораётган обрў-эътиборимизнинг негизда Конституциямиз белгилаб, муҳрлаб берган қонуний ва

кинликлари дахлсиздир, улардан суд қарорисиз маҳкум этишга ёки уларни чеклаб қўйишга ҳеч ким ҳақли эмас, — дейилади Конституциянинг 19 моддасида.

Асосий Қонунимизнинг ўзида хос жиҳатларидан яна бири шуки, у умуминсоний қадриятлар қаторида халқимизнинг меҳр-оқибат, ор-номус, ифбат ва ҳаё, инсонийлик, мурувват ва саховат каби бебаҳо миллий қадриятларни ҳам ўзида мужассам этган.

Масалан, «Оила» деб номланган бобнинг 66-моддасида шундай дейилади: «Вояга етган, меҳнатга лаёқатли фарзандлар ўз ота-оналари ҳақида ғамхўрлик қилишга мажбурдирлар».

Миллий анъаналаримизга қўра, инсондаги ватанпарварлик, мардлик ва ҳалоллик, ор-номус, шарм-ҳаё, поклик каби фазилатлар оилада шаклланади. Ота-она ўз конституциявий бурчини бажарар экан, фарзанд тарбиясига, энг аввало, ана шу нукта назаридан ёндошмоғи, элим деб, юртим деб ёниб яшайдиган, оқил, доно ва билимли авлодни вояга етказиш учун қайғурмоғи лозим. Бу вазифаларнинг Конституция талаблари билан уйғунлашиб кетганлиги ҳаётимизни мазмундан бойитиши, Ватан тараққиётга, эл фаровонлигига хизмат қилади.

Конституциямизнинг 118-моддасида акс эттирилганидек, Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан қонунларнинг аниқ ва бир хилда бажарилиши устидан назоратни Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унга бўйсинувчи

прокурорлар амалга оширади.

Бугун прокуратура ҳуқуқ посбони, қонун ҳимоячиси сифатида қонунларнинг аниқ ва бир хилда бажарилишини таъминлашга сафарбар этилган даргоҳга айланди.

Прокуратуранинг серкирра фаолиятини ташкил этиш ва қонун устуворлигини таъминлаш услублари, фуқароларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш, ҳуқуқчиликка қарши кураш ва терговни олиб бориш жараёнлари ҳақидаги қонун нормаларини кўриб, ҳуқуқий демократик давлат барпо этишимизга ишонч ортади.

Ушбу талаблардан келиб чиқилган ҳолда, «Прокуратура тўғрисида»ги Қонуннинг янги тахрири Олий Мажлисининг II чақирғи VI сессиясида қабул қилинди.

Шубҳасиз, ислохотлар шароитида давлат ўзининг адолатли қонунлари, уларни ижро этувчи механизм ва назоратни таъминловчи воситаларини демократик тамойиллар асосида такомиллаштириб боради. Бу эса тараққиётнинг асосий қонуниятларидан биридир.

Ўйлаймизки, прокуратура органлари фаолиятининг ҳуқуқий асоси ҳисобланган бу муҳим ҳужжат мамлакатимизда қонун устуворлигини қарор топтиришга, ҳуқуқ-тартиботни мустақамлашга, фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда давлатимиз мустақиллигини ғайриқонуний тажовузлардан муҳофаза қилишни таъминлашга хизмат қилади.

Шарифа САЛИМОВА
Олий Мажлис депутаты,
парламентнинг Оила ва аёллар
муаммолари комиссияси раиси

Ҳар гал мустақиллик ҳақида ўйлаганимда, ҳаёлан тарихга саёҳат қиламан. Айтмоқчиманки, ўша тарихий хотиралар онгимда жуда катта ўзгаришлар содир этади. Шу маънода, баъзан ўйланиб қоламан, агар мустақилликка эришмаганимизда нима бўларди? Бу савол кўнглимда ўз-ўзидан безовталикни бошлаб юборади.

Чунки истиқлол ўз-ўзидан қўлга киритилган эмас. Юртбошимиз айтганларидек, «Мустақиллик учун курашмоқ, керак бўлса, жонни фидо айламоқ даркор».

Халқимиз узок йиллар азоб-укубатда яшади. Зулмдан, ўзгаларнинг тазийқларидан азоб чекди. Ўша тарихий сана — 1991 йил 1 сентябрда халқимиз мустақиллик билан бирга ўз эрки, дини йимонига эга бўлди. Ўз навбатида бу ҳурлик шу юртининг ҳар бир фуқароси зиммасига жуда катта масъулият юклаганлигини бир зум ҳам ёддан чиқармаслигимиз лозим.

Менинг талабалик йилларим ҳам айнан ўша даврга тўғри келган. Ўша пайтда ҳамма нарсаси ўлчовли эди. Сўз эркинлиги, фикр эркинлиги ҳақида ғал бўлиши ҳам мумкин эмас, Ҳатто Чўлпон, Фитрат, Қодирийларнинг асарларини яшириб ўқирдик. Кейинчалик ўқини тамомлаб, республика радиосига ишга кирдим. Ўша пайтлар хорижий мамлакатларга эшиттиришлар тайёрланар эди. Ана ўша эшиттиришларда ҳамма нарсаси ҳақида фақат «қип-қизил» ёзардик. «Бу юртда ҳамма нарсаси гўзал», «Бу юртда ҳамма нарсаси зўр» ва ҳокazo... Биз шунга мажбур эдик. Чунки бошқасини «цензура» ўтказмасди.

Ўшанда мамлакат ичкарисида жуда кўп «салбий» ҳолатлар гўё тўққинлар ичидаги иккинчи бир тўққиндек яшириниб ётгандики, улар ҳақида биров оғиз очадиган ёки эркинроқ фикр айтадиган бўлса, ўша одам шу заҳотиёқ тазийқга олинарди.

Яна мустақиллик ҳақида ўйлаганимда бевосита аёлларимиз қисмати ҳам кўз олдимга келар экан. Энди фарзандини дунёга келтириб, 40 кунлик қаранг, бор йўғи 40 кунлик таътил олиб, сўнг ана ишга, даласига чиқишга мажбур қилинарди. Ёки бўлмаса, депутатликка сайланган аёлларимиз ҳам номига сайланарди ва бор-йўғи қўл кўтариб қайтиб келар экан. Мана шундай улуг, қудратли халқнинг пешонасига қўллик тамғасини босишга бўлган урунмаларни эслаб, ачиниб кетаман гоҳида.

Аммо халқимиз ниҳоятда донишманд халқ. Ана шундай даврларда ҳам ўзининг энг нозик қадриятларидан, муқаддас динидан узилиб кетолмади. Уларни асраб қолди. Ўша улуг битикларимизни, муқаддас қадриятларимизни ўзининг опасини, яқинини ўрагандай ўраб, беркитиб, бизларга етказиб келди. Мен ана шу жиҳатларни айтмасдан туриб, мустақиллигимиз тўғрисида гапиролмайман.

Яқинда истиқлолнинг 11 йиллигини нишонлаймиз. Биз мустақиллигимизнинг 11 йиллигини осмонимиз мусаффолиги, дас-турхонимиз тўқинлиги, фарзандларимизнинг ухлаб ётгандаги тонги уйқуларининг ширинлиги билан, кўнглимизда улуг бир шукронлик билан қарши олаёلمиз. 11 йилда жуда катта ўзгаришлар бўлди. Шаҳар ва қишлоқларимизнинг киёфаси ўзгарди. Вилоятларга борганимда, у ердаги ўзгаришларни кўриб ич-ичимга сиймай, хурсанд бўлиб кетаман.

«Маорифга ёрдам этингиз, ўртадан нифоқни кўтарингиз, Туркистон воҳаларини илмсиз қолдирмангиз», деб айтиб ўтиб кетган Маҳмудхўжа Бехбудий. У бугунги кунимизни интиқ бўлиб кутган, лекин етолмаган. Шу маънода бугунги кунда фарзандларимизга яратилаётган имкониятларни олайлик. Уларнинг илм олишлари учун яратилган шароитларни кўриб, кўзингиз қувонади. Мана шу армонлар, мана шу орзулар мустақиллик туфайли бугун рўёбга чиқапти.

Ёки бўлмаса Усмон Носир, Абдулла Қодирий кўзларидаги қотиб қолган армонларни олайлик. Уларни ҳаммасини эзгулик нишонаси сифатида бугунги кунимиз қайтариб берапти.

Сирдарё вилоятига борганимда Шароф Рашидов туманида бир инсонни кўрдим. Бу инсон бир оёғи йўқ, ногирон бўлса-да, 13 ёшида қўлга келиб қолган экан. Фарзандларини вояга етказиб, кўп азоб укубатларни кўрган Абдурауф ота Юсуповнинг сўзларига эътибор беринг: «Мустақиллигимизни асраб-авайлайлик, уни биздан тортиб олишларига йўл қўймайлик, мустақиллигимиз бизнинг, давлатимизнинг борлигидан нишона. Шундай кунларга етказганига шукр қилиб турибман. Ҳар бир ўтган кунимни кўзларимга суртаман», дейди. Абдурауф ота ҳам, турмуш ўртоғи Рамина опа ҳам болалар уйда ўсган экан. Лекин улар қўлни обод қилишда бир умр тер тўкиб, шу ерда ували-жували бўлиб, ўзларига замин яратдилар. Улар ҳозирги кунлардан хурсанд бўлиб, мустақилликка шукроналар айтиб ўтирибди.

Мустақиллик нима берди? деган саволга жавоб излайдиган бўлсак, бунинг жавобини турли жаҳаллардан, турли соҳалардан излаш керак. Назаримда, истиқлол Абдурауф ота тилга олганидек, шу ёруғ кунларга, тинч, осуда туналарга шукроналики берди, десак янглишмаган бўламан.

● ХУҚУҚШУНОС ИЛҲОМИ

СЕНГА ФАРЗАНДЛИГИМ, БУ — ФАХРИМ МЕНИНГ

Сарҳад не билмайди қалбимда шодлик,
Не бахти, элимда ХУРЛИК, ОЗОДЛИК.
Юртининг ҳар гўшаси, қишлоғига бок —
Хурлик шарофати — ҳар ён ободлик.

Буюқ Ўзбекистон — Ватаним менинг,
Сенга фарзандлигим, бу — фаҳрим менинг.

Улуг — эзгу ишга юртбошим қанот,
Ўтти нигоҳида шиддат ва сабот.
Элим деб, юртим деб ёнмоқлик учун —
Бизни эзгуликка чорлайди озод.

Буюқ Ўзбекистон — Ватаним менинг,
Сенга фарзандлигим, бу — фаҳрим менинг.

Халқим, қувончингга қувонч қўшай мен,
Истиқлол, йўлингга туллар тўшай мен.
Шу қувонч шаҳрида бир тўлқин бўлиб —
«Халқ — дарё, халқ — денгиз», бирга қўшай мен.

Буюқ Ўзбекистон — Ватаним менинг,
Сенга фарзандлигим, бу — фаҳрим менинг.

Иқболнинг порласин мисоли қуёш,
Шундай ният билан яшар кекса-ёш.
Юзинг ёруғ бўлсин дунё турғунча —
Майли қўзинг бўлай, майли бўлай қош.

Буюқ Ўзбекистон — Ватаним менинг,
Сенга фарзандлигим, бу — фаҳрим менинг.

Аждодлар руҳи шод, демак, буюксан —
ОНАСАН — фарзандга мудом суюксан.
Мен ҳам бир фарзандим — хизматинга шай —
Жондан ҳам кенгайман, БАТАН, буюрсанг.

Буюқ Ўзбекистон — Ватаним менинг,
Сенга фарзандлигим, бу — фаҳрим менинг.

Ғулом ШУКУРОВ,
хуқуқшунос

Бугун юртимизнинг барча қишлоқ ва овулларида, туман ва шаҳарларида байрам шукуҳи кезиб юрибди. Она Ватанимиз энг улғу, энг азиз байрам тараддуиди. Тарихга айланаётган йилимизни юртбошимиз Қарияларни кадрлаш йили, деб эълон қилган эди. Бу ҳақда махсус дастур ишлаб чиқилди. Қарияларимизнинг ижтимоий муҳофазасига қаратилган бир нечта қарор ва фармойишлар қабул қилинди. Уларнинг ҳаётга татбиқ этилиши оммавий ахборот воситаларида деярли ҳар кун ёритиб борилмоқда. Яқинда биз ҳам бир вақтлар «Қариялар уйи» деб аталган, эндиликда Меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш вазирлиги тасарруфидаги Республика уруш ва меҳнат фахрийлари пансионатида бўлиб, у ердаги ахвол билан танишдик.

● 2002 ЙИЛ — ҚАРИЯЛАРНИ КАДРЛАШ ЙИЛИ

«БИЗНИ ПИСАНД ҚИЛГАНЛАРГА МИНГ БОРА ҚУЛЛУҚ...»

ГУЛГА БУРКАШ НИЯТИМИЗ БОР

Бундан 13 йил олдин бу даргоҳга бир шикоят юзасидан келган эдим. Шикоятда бир профессор онахон ўғли унинг ҳолидан хабар олмаётгани ҳақида ёзган эди. Собиқ Иттифоқ парчаланиши арафасида бу каби ташкилотлар эгасиз қолиб, ҳаробага айлана бошлаган эди.

Пойтахтимизнинг С.Раҳимов туманидаги катта кўчанинг шундай ёнгинасида жойлашган пансионат ҳовлисига киришингиз билан баҳри-диллингиз очилади. Атроф гулларга бурканган. Дарахлар тагидаги чорпоёларда қариялар гурунги авжида. Ҳовлидаги озодлик эътиборингизни тортади. Бу даргоҳга саккиз йилдан буён тиббиёт фанлари номзоди Рустам ака Бекназов раҳбарлик қилар экан.

— Азалдан гуллар шайдосиман. Бир парча бўш ер кўрсам, ҳодимларга гул экиш керак дейман, — дейди Рустам ака. —

ёрдам қўлини чўзаяпти. Яқинда Олий Мажлисининг ёшлар қўмитаси раиси Азамат Зиё ташриф буюрди. У кишининг ёрдами билан Марказий банк раҳбарияти биз учун 10 млн. сўмлик ёрдам қилди. Бу маблағларни биномизни таъмирлаш ва бошқа ободонлаштириш ишларига сарфлашни режалаштирдик. Юртимизда саховатпеша инсонлар кўп. Яқинда ардоқли хонандамиз Насиба Абдуллаева 300 минг сўмлик кир ювиш маҳсулотларини инъом этди. Миннатдорчилигимизни газетангиз орқали билдириб қўйсангиз. Қаҳрамон шоиримиз Абдулла Орипов айтганидек: «Бизни писанд қилганларга минг бора қуллуқ!»

КЎЗЛАРДА СЕВИНЧ ЁШИ

Ушбу даргоҳда истиқомат қилувчиларнинг аксариятини европа миллатига мансуб қариялар ташкил қилар экан. Уларнинг ҳар бири алоҳида ардоқ

рини телевизорда дикторлар ўқиганда, бундай юртпарвар Президентимиз борлигидан қалбимизда фахр туйғуси пайдо бўлади. Менинг ўз дардим ўзимга етарли. Ўғлим Игор ҳолимдан хабар олмай қўйди. Яхшиларнинг кўмаги билан ёруғ оламда яшаб юрибман.

Турсун ака бизни 2-қаватга бошлаб чиқди.

— Бу хонада Людмила Николаевна яшайди, — дейди у.

Тўғриси, келинлар уйидек безатилган хонани кўриб бироз шошиб ҳам қолдик. Деворда хорижий гилами, хонанинг тўрида рангли телевизор.

— Уруш қатнашчисиман. Ўтган йили Миллий банк раҳбарияти Хотира ва қадрлаш кўни муносабати билан рангли телевизор совға қилди. Ҳеч нарсадан камчилигимиз йўқ. 5 маҳал овқат беришади. Менинг назаримда, дунёда ҳеч бир мамлакатда қарияларга Ўзбекистондагидек ғамхўрлик қилинмаса керак. Мен ҳар кун телевизор кўраман. Газета ўқиймай. Халқро аҳволни кузатаман. Ишқилиб, юртимизга кўз тегмасин, дейман.

Қай бир хонадаги қария билан суҳбатлашмайлик, улар юрт-бошимиздан ва ҳукуматимиздан миннатдор эканликларини кўзда ёш билан изҳор қилишди. Чунки уларнинг кўпчилиги ўз оиласидан, баъзилари фарзандларидан меҳр кўрмаган инсонлар. Улар ана шу даргоҳда меҳр кўрди, қадр топди.

ТАҚДИР ЎЙИНИ

Рустам ака пансионат ҳовлисидаги сўрида чой ичиб ўтирган отахонлар томон бошлади. Сўридагиларга қараб:

— «Оталар чойхонаси, кўнглилар қошонаси», деди қулиб.

— Шоир бўлиб кетинг-э, Рустамжон, — дейди бунга жавобан чоллар. Сўнг улар билан суҳбат бошланди. Отахонларнинг айтишича, пансионатда

пуллик хизмат бўлими ҳам бор экан. Улар ойига пансионатга 25 минг сўмдан ҳақ тўлашаркан.

— Ёшим 75 да, — дейди Илҳом ака Аҳмедов. — Асли тошкентликман. Тақдир экан. Бу даргоҳнинг тузи насиб қилган экан. Яқинда кетаман. Ўғилларим уй олиб беришмоқчи. Хотин билан... Ҳаммаси ўз кўнига омон бўлсин.

Инсон кўнгли гулдек нозик бўлади. Бир оғиз сўз билан дарз кетади. Баъзан бир оғиз ширин сўз дардли қалбга малҳам бўлади. Ҳаётга ишонч руҳини бағишлайди.

Баъзан ҳаётда аёлининг аччиқ бир гапи эр кишини елкасига чопонини ташлаб ўз хонадонидан чиқишга мажбур қилади. Аммо оиладаги «жанг»лар шу даражага етмаслиги керак.

— Мени аччиқ тақдир бу ерларга бошлаб келди, — дейди кўзда ёш билан 78 ёшли отахон Фофур бобо Юнусов. — Болаларим уйдан ҳайдашди. Ҳаммасига уй-жой қилиб берганман. Маҳалла қўмитасидегилар ҳам ёрдам беришмади. Менинг бир илтимосим бор. Илоҳи бўлса газетангизга ёзинг. Ўз уйимга киришга туман прокурори ёрдам берса, бир умр миннатдор бўлардим.

— Ўғлим оиласи билан тинч яшасин, деб бу даргоҳга келиб қолдим, — дейди наманганлик Каримжон Саидумаров. — Хафа эмасман. Фарзандларим ҳолимдан хабар олиб туради. Ойига 25 минг тўлайман. Еб-ичишдан камчилигим йўқ.

Бу даргоҳда истиқомат қилаётган отахонлар ҳақида кўп ва ҳўп мулоҳазали гаплар айтиш мумкин. Аммо бундан ўзимизни тийдик.

ЛИРИК ЧЕКИНИШ

Кексаларнинг суҳбатидан сўнг бир ривоят ёдимга тушди. Қадимда бир бағритош ўғил билан ота яшаган экан. Отаси қариб, ишга ярамай қолганида ўғил бир кун уни қопга солиб, чўли биёбонга ташлаб келмоқчи бўлибди. Ўғил йўл юрибди, йўл юрса ҳам мўл юриб, бир кўприкнинг устига келиб тўхтаганда, қоп ичидан қиқир-қиқир қулғузитилармиш. Шунда ўғли сўрабди.

— Ота, нега қулаясиз? — дея сўрабди.

Ота жавоб берибди: — Мен ҳам сенга ўхшаб ўз отамни чўли биёбонга ташлаб келиш учун йўлга чиққанымда, мана шу кўприкнинг устида дам олган эдим, — дебди.

Бу гапдан сўнг ўғил мулоҳаза қила-қила отасини кўтариб уйига қайтибди.

ҚАНОТ ЖУФТ БЎЛАДИ

Ҳаётда инсон ким биландир ҳамфикр, ҳамдард бўлишни истайди. Айниқса, қариган чоғида инсон ўзига қалбини, дардини очмаса туролмайди. Бу дунёда ҳар бир инсонга бир дардқаш керак бўларкан.

— Одамнинг тафтини одам олади, — дейди Рустам ака. — Баъзан даргоҳимизда чолу кампир бир-бирларини ёқтириб қолишса, дарров тўйни бошлаб юборамиз. Алоҳида хона қилиб берамиз. Яқинда Сергей Лаптев билан Людмила Кострованинг никоҳ тўйини ўтказдик.

Биз келин-куёвга «бахтдан тахт» тилаб хайрлашдик.

Зайинддин МАМАДАЛИЕВ,

«Хуқуқ» мухбири.

А. ТЎРАЕВ олган суратлар

Яшаб турган гулларни кўрган ҳар қандай одамнинг кўнгли яйрайди. Асаблари тинчланади. Энг асосийси, кайфияти кўтарилади. Шунинг учун 200 тупдан ортиқ «хитой атиргули»ни олиб келдим. Қарияларнинг хонасидаги гул тувакларга ҳам экдик. Ўтган йили минг туп арча ниҳолини олиб келиб ҳовлига ўтказдик. Ўсиши яхши.

— Қа-дайд муаммолар бор? — сўрайман Рустам акадан.

— Муаммоларимиз етарли. Туман ҳокимлиги томонидан ҳомий сифатида бириктирилган «Онқис», «Тошкентмелбел», «Керамзитбетон», «Металсавдо» каби акционерлик жамиятлари

да. Ҳамширалар, шифокорлар қариялар хизматида. Қарияларни суҳбатга тортамиз.

— Мен Клавдия Иванова 21 йилдан буён шу даргоҳнинг номини ейман. Ҳаммадан розиман. Фақат ўғлим Юра 3 йилдан буён ҳолимдан хабар олмайди. Россияга кетган. Ўзбек халқидан миннатдорман. Уларнинг орасида узок йиллар ишладим. Президентимиз Исроҳ Каримовдан барчамиз миннатдоримиз. Биз қарияларнинг ҳурматимизни жойига қўяпти.

— Менинг исмим Раиса, фамилиям Барановская. Президентимиздан жуда хурсандимиз. У кишининг ҳар бир фармонла-

● ҲАМКОРЛИК

ТАЪЛИМ, ФАН ВА МАДАНИЯТ ТАРАҚҚИЁТИ ЙЎЛИДА

БМТнинг таълим, фан ва маданият масалалари билан шуғулланувчи муассасаси ЮНЕСКО 1946 йилда ташкил этилган. Унинг штаб-квартираси, яъни бош қароргоҳи Париж шаҳрида жойлашган. Ҳозирги кунда жаҳоннинг 188 та давлати ЮНЕСКО аъзосидир. 60 дан кўпроқ мамлакатларда эса унинг ваколатхоналари ва бўлимлари фаолият кўрсатмоқда. Ўзбекистон Республикаси 1993 йилда ЮНЕСКОнинг тенг ҳуқуқли аъзолигига қабул қилинди. 1996 йилга келиб эса ЮНЕСКО Ўзбекистонда ўз ваколатхонасини очган эди. Яқинда муҳбиримиз ЮНЕСКОнинг Ўзбекистондаги вакили жаноб Майкл Бари Лейн билан суҳбатлашди.

— **Жаноб Лейн, ЮНЕСКО БМТнинг ихтисослаштирилган муассасаси бўлганини учун, ўқувчиларимизга аввало БМТ тўғрисида қисқача маълумот берсак...**

— Маълумки, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти 1945 йил 24 октябрда халқаро ҳамкорлигини ривожлантириш ва ялпи хавфсизликни мустаҳкамлаш орқали бутун жаҳонда тинчликни барқарор этиш мақсадида 51 та мамлакат томонидан ташкил этилган. Ҳозирги кунда жаҳоннинг 185 та мамлакат БМТнинг аъзосидир. БМТга аъзо бўлган давлат халқаро муносабатларнинг асосий тамойиллари акс эттирилган халқаро шартномалардан иборат бўлган БМТ Низомида баён этилган мажбуриятлари бажаришни зиммасига олади. Низомга биноан БМТ тўртта асосий мақсадга амал қилади: халқаро тинчлик ва хавфсизликни таъминлашга кўмаклашиш, миллатлар ўртасида дўстлик алоқаларини ривожлантириш, халқаро муаммоларни ҳал этишда ва инсон ҳуқуқларини ҳурматлашни рағбатлантиришда, халқаро ҳамкорлигини барқарор этиш ҳамда ушбу умумий мақсадларга эришишда миллатлар саяё-ҳаракатларини мувофиқлаштириб бориш. БМТ бутун жаҳон ҳукумати эмас ва у қонулар қабул қилмайди. Аммо халқаро можароларни бартараф этишга ҳамда барча халқлар тақдирига алоқадор масалаларни ҳал этиш сифатини ишлаб чиқишга ёрдам бера оладиган маблағларга эгадир. БМТ олтинчи бош органлардан ташкил топган. Улардан бештаси, яъни Бош ассамблея, Хавфсизлик кенгаши, Иқтисодий ва ижтимоий кенгаш, Васийлик кенгаши ва Котибият БМТнинг Нью-

Йоркдаги марказий қароргоҳида, халқаро суд эса Нидерландиянинг Гаага шаҳрида фаолият кўрсатади.

— **ЮНЕСКО фаолиятига тўхталишдан аввал яна бир саволни аниқлаштириб олмоқчи эдим. Мана, ЮНЕСКОни БМТнинг ихтисослаштирилган муассасаси дедик. Аммо биз ЮНЕСКО, ИКАО, ФАО ва шунга ўхшаш бир қатор ташкилотларнинг ҳам мавजूдлигини эшитганмиз. Улар қанақа ташкилотлар?**

— Келинг, мен сизга буни оддий қилиб тушунириб берай. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти жуда катта ташкилот. Шунга мос равишда бу ташкилот олиб бораётган фаолият ҳам ҳаётнинг, жаҳон халқлари турмушининг барча жабҳаларини қамраб олган. Юқорида биз БМТнинг олтинчи бош органдан ташкил топганини ва тўртта асосий мақсадга амал қилиши тўғрисида сўз юритдик. БМТ тизими эса БМТ дастурлари ва жамғармалари, БМТнинг тараққиёт дастури, Болалар жамғармаси ҳамда ихтисослаштирилган муассасалардан иборатдир.

ФАО БМТнинг озиқ-овқат ва қишлоқ ҳўжалиги ташкилоти, ЮНИСЕФ эса БМТнинг Болалар жамғармасидир. Бундан ташқари ИМО, яъни халқаро денгиз ташкилоти, ИКАО, яъни фуқаролар авиацияси халқаро ташкилоти сингари 15 та ихтисослаштирилган муассаса БМТ билан махсус келишувлар асосида боғланган мустақил ташкилотлардир. Улар БМТнинг олдинга қўйилган тўртта асосий мақсаднинг амалга оширишга кўмаклашади.

— **Энди ЮНЕСКО фаолиятига мурожаат этсак...**

— Юқорида айтганимиздек,

ЮНЕСКО, яъни БМТнинг таълим, фан ва маданият масалалари билан шуғулланадиган ихтисослаштирилган муассасаси 1946 йилда ташкил этилган.

Унинг фаолият доираси маориф, табиий, ижтимоий ва гуманитар фанларни, маданият ва коммуникация соҳаларини қамраб олади.

ЮНЕСКО дастурлари дунё маданиятига кўмаклашиш ва барқарор тараққиёт томонга йўналтирилган. Улар маориф ютуқларини тўплайди, экологик тадқиқотлар

қилаётган ваколатхонаси Ўзбекистонда қандай ишларни амалга оширмоқда?

— Биз ўз ваколатларимиздан келиб чиқиб, халқ таълими, маданиятни ривожлантириш, табиий ва маданий меросни муҳофаза қилиш, халқаро илмий ҳамкорлиқни, матбуот ва коммуникация эркинлигини қарор топтириш масалалари билан шуғулланамиз. Ўзбекистонда 1999-2002 йиллар орасида қуйидаги ишларни амалга оширдик:

1) 2001 йилда ваколатхонамиз «Устоз» жамғармаси билан ҳамкорликда коллежлар ва лицейлар учун ўқув дастури яратиш бўйича лойиҳани амалга оширди;

2) Республиканинг бешта вилоятида ёшларнинг ҳудудий ўқув марказлари ташкил этилди ва компью-

2) ЮНЕСКО дастурлари доирасида Орол денгизи муаммолари бўйича Тошкентда экология муаммоларининг компьютердаги моделларини яратиш бўйича бир қатор ҳудудий ўқув семинарлари ўтказилди.

3) Гиёҳвандликка қарши кураш ва гиёҳвандлик моддалари тарқатилишининг олдини олиш муаммоларини ёритиш бўйича журналистларни тайёрлашга оид дастур тайёрланди.

Маданият соҳасида амалга оширган ишларимиз қуйидагилардан иборат:

1) Бухоро ва Хива шаҳарлари ЮНЕСКОнинг Бутунжаҳон мероси рўйхатига киритилди, Самарқанд ва Шаҳрисабз шаҳарларини ҳам шу рўйхатга киритиш бўйича иш олиб борилмоқда;

2) Самарқанд Архитектура қурилиш институтида маданият ёдгорликларини сақлаш масалаларини тадқиқ этадиган ЮНЕСКО кафедраси ташкил этилди ва у иш олиб бормоқда.

3) Ҳар йили Самарқандда ўтказиладиган «Шарқ тароналари» халқаро мусиқа фестивалига ЮНЕСКО ҳомийлик қилади. Бу фестивал ғойиблари учун ЮНЕСКОнинг махсус мукофоти таъсис этилган.

4) Ҳозирги вақтда Тошкентда анъанавий хунармандчиликни сақлаб қолиш ва тараққиёт этириш марказини барпо этиш бўйича жадал ишлар олиб борилмоқда.

5) Халқаро «Олтин мерос» жамғармасида ЮНЕСКОнинг техник ёрдами билан «маданий мерос тизими» ташкил этилди ва жиҳозлантирилди.

6) ЮНЕСКО дастури доирасида замонавий коммуникация воситаларини ривожлантириш бўйича Жаҳон иқтисоди ва дипломатияси университетида компьютер коммуникацияларини ривожлантириш ўқув маркази ташкил этилди ва жиҳозланди.

— **«Фан ва маданият дунёни қутқаради», деган нақл бор. ЮНЕСКОнинг бу борада Ўзбекистонда амалга оширилаётган ишлари таъсирга лойиқ.**

— Камтарлик яхши-ку, аммо... Ўзбекистон қадимдан жаҳоннинг фан ва маданият бешиги бўлганини барчага беш қўлдек аён. Ибн Сино, Бегруний, Форобий, Улугбек сингари фарзандларини вояга етказган бу юрт маълум даврларда ва айрим ҳолатлар сабабли жаҳондаги тараққиётдан бироз орқада қолди. Бизнинг ниятимиз эса бу юртда яна ўзининг дунёга донги кетган Ибн Сино, Улугбек ва бошқа алломалар етишиб чиқишига баҳоли қудрат ҳисса қўшишдир. Зеро илму фан, маданияти ривожланган юрт ҳеч қачон ҳеч қимга хавф туғдирмайди. Ўз муаммоларини ўз илму фани, маданияти кучи билан ўзи ҳал этади, бошқаларга ҳам шу борада ёрдам қилади, бор кучини турли урушларнинг олдини олишга, халқ турмушини фаровон қилишга сарфлайди. Бу эса барчамизнинг асосий мақсадимиздир. Мана, яқинда Ўзбекистон мустақиллигининг 11 йиллик байрамини нишонлаймиз. Шу муносабат билан барча фуқароларни, шу жумладан газетангиз муштарийларини шу буюк байрам билан чин дилдан табриклайман, ишларингизга каттадан катта муваффақиятлар тилайман.

Йўлдош ПАРДА
суҳбатлашди

ЮНЕСКОНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДАГИ ВАКИЛИ ЖАНОБ МАЙКЛ БАРИ ЛЕЙН БИЛАН СУҲБАТ

Суратда: Майкл Бари Лейн (ўнгдан иккинчи) ЮНЕСКОнинг республикамиздаги ваколатхонаси ходимлари билан.

учун халқаро илмий дастурлар тузишга кўмаклашди, миллий маданиятларнинг рўёбга чиқишига ёрдам беради, дунёвий мерос ҳисобланган бойликларни сақлаш ва кенгайтиришга, ахборотлар оқими ва матбуот эркинлигига ёрдам беради, шунингдек ривожланаётган мамлакатларнинг коммуникация имкониятларини оширишга кўмаклашади. ЮНЕСКО миллий комиссиялар, ассоциациялар, марказлар ва клублар ёрдамидан фойдаланади. Ҳозирги кунда ЮНЕСКО 395 дан ортқ нуҳукумат ташкилотлари ва жамғармалари, шунингдек халқаро ва ҳудудий бирлашмалар билан ҳамкорлик қилмоқда.

Доимий бюджети 1998-1999 йилларда 554 миллион долларни ташкил этган. Барча аъзо давлатларни жамлайдиган Бош конференция ЮНЕСКОнинг раҳбар органидир. У икки йилда бир марта қабирилади. Конференцияда қабул қилинган дастурларнинг бажарилишини Бош конференцияда сайланган 58 аъзодан иборат Ижроия кенгаши кузатиб боради.

— **ЮНЕСКОнинг Сиз раҳбарлик**

тер техникалари билан жиҳозлантирилди;

3) Ўзбекистон Республикасининг турли олий ўқув юртларида, ЎзМУ, Тошкент Давлат Педагогика университетида, Бухоро Медицина институтида, Самарқанд Кооператив институтида, Тошкент Ислон университетида ва бошқаларда тарихий обидаларни асраш, анъанавий тиббиёт, инсон ҳуқуқлари ва демократия, физика, астрономия, дунё динлариникиёсий тадқиқ этиш масалалари бўйича ЮНЕСКО кафедралари ташкил этилди.

4) ЮНЕСКО ЮНФПА (Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг аҳоли қатламлари соҳасидаги жамғармаси) билан ҳамкорликда Ўзбекистонда аҳолининг репродуктив соғ-лигини сақлаш бўйича дастурни амалга оширмоқда.

Фан соҳасида ЮНЕСКО Ўзбекистонда қуйидаги дастурларни амалга оширмоқда:

1) 2001 йилда ЮНЕСКО Ўзбекистонда «Ер ости сувларининг Марказий Осиёдаги шаҳарлар ва архитектура обидалари ҳолатига таъсир» деган мавзуда халқаро конгресс ўтказди.

● МУСТАҚИЛЛИК ИНШОТЛАРИ

Охириги йилларда пойтахтимиз жамоли таниб бўлмас даражада гўзаллашди. Тошкентда «Интерконтиненталь», «Шератон» каби ўнлаб янги осмонўпар меҳмонхоналар қурилди, жаҳон андозалари даражасидаги спорт мажмуалари фойдаланишга топширилди. Янги истироҳат боғлари, хотира майдонлари барпо этилди. Тошкент фаввораларининг хилма-хиллиги, гўзаллигини кўриб кўз тўймайди. Буларнинг барчаси мустақиллигимиз шарофати биландир.

ОЗОД ЮРТ ЙЎЛЛАРИ

Яқинда бир жойга жуда шошаётган эдим. Такси ушлашга тўғри келди. Йўлда кета туриб ҳайдовчига имкон қадар тезроқ юришимизни сўрадим. Ҳайдовчи кулимсираб:

— Юраимиз, дўстим, бир зумда етказамиз,— деб суҳбат жловини қўлга олди.— Ҳайдовчилик қилаётганимга мана 20 йилдан ошди. Илгарилари кўчаларда машина кам бўлса ҳам шаҳарда йўналиш қийинроқ эди. Бирон манзилга бориш учун йўл танларди, чунки ҳамма йўллар ҳам текис, қулай эмасди. Машинада тирикчилик ўтиб тургандан кейин уни аяш керак. Энди бугунги йўللари қаранг. Телевизорда чет эл давлатларининг автомобиль йўллари кўриб қойил қолардим. Бир-бирини устига тушган қават-қават йўллари инсонни хайратда қолдиради. Мана, энди ўзимизда ҳам худди шунақа йўллар халққа хизмат қилмоқда. Йўл қурувчиларимиз барака топишсин.

Дарҳақиқат, пойтахтимизнинг автомобиль йўлларида охириги 10 йил ичида олиб борилган ишлар туфайли шаҳримиз ахлига, айниқса ҳайдовчиларимизга талай қулайликлар яратилди. Тошкент кўчаларида узок манзилларни яқинлаштирувчи янги кўприклар қурилиши кўпна бошланди.

Мустақил Ўзбекистон кўп соҳалар қаторида машинасозликда ҳам ўз урнига эга бўлди. ЎздЭУ компаниясининг «Нексия», «Тико», «Дамас» ва «Матиз» русумидаги ҳар томонлама қулай автомобиллари ишлаб чиқарила бошланди.

Аваллари кўпроқ автомобилга ҳашам, деб қаралган. Ўзимизда автомобильсозлик йўлга қўйилгандан сўнг Асаканинг тулпорларини харида қилиш имкони кенгайди. Бугунги кунга келиб шаҳримизда ҳар бир оилага биттадан машина тўғри келади, десак хато бўлмайди. Бу албатта автомобилга бўлган эски қарашларни ўзгартирди, эндиликда унга фақат транспорт воситаси деб қаралмоқда.

Шахсий автомобиль эгалари кўпайганлиги сабабли шаҳримиз кўчаларида транспорт ҳаракати тобора зичлашиб бормоқда. Айниқса, тигиз пайтларда хатто катта чораҳаларда машиналарнинг тўпланиб қолиши автомобиль эгалари учун ноқулайликларни вужудга келтирмоқда. Йўл қурилишига мутасаддилар муаммонинг ечимини топишди. Шаҳар кўчалари тизимига тўхтовсиз ҳаракатланишга мўлжалланган магистрал йўллари кўриштирилиши шахарнинг марказий қисмидаги кўчаларда транспорт йўналишини сезиларли қамайтиради. Бундай магистраллардан бири Тошкент шаҳридаги кичик халқа йўлидир. Режага асосан кичик халқа магистралли Фарход, генерал Узоқов, Линейная, Туркистон каби кўчалардан ўтади. Кичик халқа йўлининг умумий узунлиги 32,2 км.ни ташкил этади.

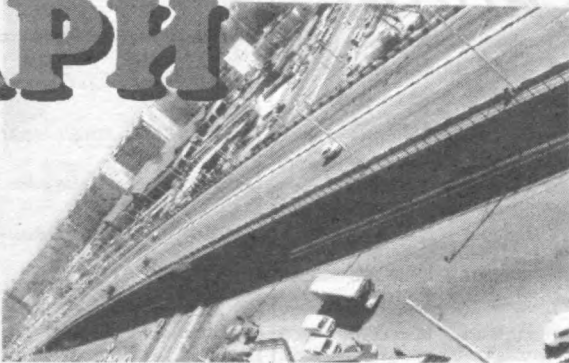
2001 йилда кичик халқа автомобиль йўлининг Новомосковская кўчасидан Шимолий вокзалга бўлган масофадаги 1-қисми қурилиш низоҳасига етказилди. Таъқид-

лаш жоизки, бу йўл қўтилган натижаларни берди.

Янги магистрал яқинида жойлашган «Гур-гур тепа» маҳалласида истикомат қилувчи Мурод ака йўлнинг қулайлиги ҳақида шундай дейди: Паркент бозорида қурилиш моллари билан савдо қиламан. Аваллари светофорларда тўхташ анча вақтни оларди. Эндиликда янги автомобиль йўли билан ишга бир

анд» автостанцияси олдидан ўтган кишини шубҳасиз жаҳон кўприксозлиги асосида қурилган бу иншоотнинг маҳобати лол қолдиради. Йўлнинг атрофида яшил майдонлар барпо этилган. Яшил майдонларни сугориш учун 6 та махсус сув иншооти қурилган. Нурларга бурканган шаҳримиз кўчаларининг тундаги чироғи ўзи бир мўжиза. Янги автомагистраль ҳам «Тошшаҳарнур» тавсияси асосида «Филиппс» фирмасининг чироқлари билан ёритилади.

Албатта, қилинаётган бу ишларнинг замирида кўплаб ўз ишининг фидойилари, малакали муҳандислар ва кўли гул усталаримизнинг меҳнатлари бор. Уларнинг машақ-

зумда етиб оламан. Машиналарнинг ҳаракати ҳам сал қамайган. Умуман, кўприк жуда чиройли қурилган. Бундай қурилишлар нафақат қулайлиги билан, балки гўзаллиги билан ҳам инсонни қувонтиради. Қурувчиларимизнинг ғайратларига-ғайрат, кўчаларига-куч қўшилисин!

Кичик халқа автомобиль йўли 2-қисмининг қурилиши ҳам ўз низоҳасига етаётган бўлди. Магистрал Авлиё ота кўчасидан Фарход кўчасигача давом этади. Атрофдаги барча кўчалар қайта таъмирланиб, улар эндиликда кенгрок ва текис бўлди. Янги йўл атрофидаги одам гавжум жойларнинг барчасида ер ости ўтмиш йўллари қурилди. Бобур, Усмон Носир кўчаларидаги йўллар қайта таъмирланди. Фарход кўчаси ва Усмон Носир кўчаси билан кесишадиган жойда умумий 9 гектар майдонни эгалловчи мажмуи ҳам битиш арафасида. Янги кичик халқа автомобиль йўлининг катта қисми ҳисобланган бу кўприкнинг узунлиги 94 метр, эни 29 метрни ташкил қилади. Собик «Самарқ-

қатли меҳнатлари туфайли юртинизда гўзал, ҳашаматли бинолар, йўллар, майдонлар қад кўтармоқда. Шу муносабат билан Тошкент шаҳридаги Кичик халқа автомобиль йўлининг қурилишида тер тўккан муҳандис-қурувчиларимизнинг ишларини санаб ўтишни жоиз, деб топдик.

Авлиё ота кўчасидан Бобур кўчасигача бўлган йўл қурилишига бошчилик қилган А. Мадримов, катта прораб Ж. Бўтаев, Ҳамза Умаров кўчаси қайта таъмирланишига бошчилик қилган Ж. Эрҳўжаев, катта прораб К. Хатқулов, булардан ташқари магистрал қурилишида фаол меҳнат қилган С. Расулов, А. Бокаров, З. Турсунов, А. Пўлатов ва бошқа барча юртимизни обод қилиш ниятида энг шимарган қурувчиларимизга келгуси ишларида муваффақият тилаб, мустақиллигимизнинг 11 йиллиги байрами билан чин юракдан муборакбод этамиз.

Жаҳонгир МАКСУМОВ,
«Ҳуқуқ» мухбири

● ХУҚУҚШУНОС ИЛҲОМИ

ОНА БАТАН

Сен манимсан, бизимсан,
Энг ёруғ юлдузимсан.
Мозий билан тиллашсан
Уқ томир илдизимсан.
Қўлимдаги тор, Ватан,
Дилимдаги ёр, Ватан!

Кўнглимни қўлдим бозор,
Сендан ўзга кимим бор.
Тупроғини зар қилсан,
Юраги сим-симим бор.
Фарзандлари сор, Ватан,
Қўкси тоғ, Ойқор, Ватан!

Сендан тонган тош бўласин,
Қўзариди ёш бўласин.
Ғарибликда бир умр,
Бардоши талош бўласин.
Қатордаги сор, Ватан,
Ўзинг сарбадор, Ватан!

Бағринг тарихдир қадим,
Кўёш — зар тилло қатим.
Юрагимнинг баёти,
Келажакка дастхатим.
Ўзинг номус, ор, Ватан,
Ҳам суюқ дилдор Ватан!

Оқарди тоғнинг юзи,
Чўлда чўпоннинг изи.
Қиқираб қулиб келар,
Қирдан қизғалдоқ қизи.
Оғтоблари бор, Ватан,
Бир парирўхсор, Ватан!

Ҳақиндай елар замон,
Ўтар чин, ўтар ёлгон.
Минг йилда бир келармиш,
Элга бош бундай ўтган,
Тагинг-да муалор, Ватан,
Юртбошинг шунқор, Ватан!

Илгирим шу ўзимга
Халқим-қора кўзимга.
Бизлардан овоз Ватан,
Қансин унги-қизимга.
Қамата чинор Ватан,
Бир умр пойдор Ватан!

Исматулло ЙЎЛДОШЕВ,
хуқуқшунос

● ЁШЛАР ВА ЗАМОН

Мен «Мустақиллик» тушунчасини

«имкониятлар олами» тушунчаси

билан боғлар эдим. Чунки, айнан мустақиллик туфайли

халқимиз урф-одати, анъаналарига эътиқод қилиш, сўз ва

фикр эркинлигидан фойдалана олиш имкониятларига эга

бўлди. Ўзбекистон ўз тақдирини ўзи белгилар экан, Ватанимиз

кељагини буюк қилиш вазифаси белгилаб олинди. Бу йўлда

энг аввал ёш авлодни баркамол бўлиб улгайиши муҳим

аҳамият касб этади.

Шуни алоҳида эътироф этиш лозимки, Ўзбекистон мустақиллигининг дастлабки йилларида қабул қилинган қонунлардан бири «Ёшларга оид давлат сиёсати асослари тўғрисида»ги Қонундир. Ушбу қонунга мувофиқ «Ёшларга оид сиёсат Ўзбекистон Республикаси давлат фаолиятининг устувор йўналишлари бўлиб, унинг мақсади ёшларнинг ижтимоий шаклланиши ва камол топиши, ижодий иқтидорини жағият манфаатлари йўлида имкони борида тўла-тўқис рўйбўга чиқиши учун ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий, ташкилий жиҳатдан шарт-шароит яратиш ҳамда уларни ҳафзалатлашдан иборатдир». Ёшларга ғамхўрлик ва эътиборни давлат сиёсати даражасига кўтарилиши,

иқтидорли ёшларни қўллаб-қувватлаш мақсадида «Умид», «Улғубек» жамғармаларининг ташкил этилиши, «Ўзбекистон Республикаси Президенти», «Навойи», «Беруний», «Ибн Сино» давлат стипендиялари, «Зулфия», «Нихол» давлат мукофотлари таъсис этилди.

Мустақиллик ёшларга, айниқса, изланувчан, иқтидор ёшларга имконият эшикларини очиб берди. Кўплат иқтидорли йигит-қизлар «Умид» жамғармаси грантларига эга бўлиб, хорижий нуфузли илм даргоҳларида тахсил олишга сазовор бўлишди.

Акам Жаҳонгир Ҳусанов ҳам 1998 йил ТДЮИни имтиёзли тугатиб, шу йили «Умид» жамғармаси грантини қўлга кириштиб, АҚШнинг Калифорния штати, Мак Джорж

МУСТАҚИЛЛИК — ОРЗУЛАР РЎЁБИ

хуқуқ мактаби талабаси бўлишга муваффақ бўлди. Ҳозирги кунда Тошкент шаҳар прокуратурасида, прокурор ёрдამчиси вазифасида фаолият қўрсатаётган акам хорижда ўрганиб келган билим, тажрибаларини амалиётда қўллашга ҳаракат қилмоқда.

Биз ёшлар мактов билан ёки амалга оширган ишларимиз билан чекланиб қолмай, ён-атрофимиздаги тенгдошларимизга ҳам эътибор беришимиз лозим. Чунки шу муҳитда яшаб турган тенгдошимиз жиноятчиликка қўл урмайптими, ёвуз оқимларга кирмаяптими, деб улардан бохабар бўлиб туришимиз керак. Тахлилий кузатишларга кўра, аксарият жиноятларга эътиборсизлик ҳамда бепарволик сабаб бўлмоқда. Биз ана шундай ҳолатларнинг олдини олишимиз лозим, деб биламан.

Тузли баҳс-мунозаларга сабаб бўлувчи бу муаммо ҳусусида ҳар хил фикрлар айтилиши мумкин. «Бировнинг биров билан иши

бўлмасин», қабилида иш тўтсақ, иллатлар томир отиб кетмасмикан? Бундай ҳолларда боланинг ўз ота-онаси томонидан тарбияланиши, манфаатлари таъминланиши, ҳар томонлама камол топиши, инсоний қадр-қимматлари ҳурмат қилиниши ҳуқуқига зарар етиши тайин.

Жамият тараққиёти инсон маънавияти ва тарбиясига боғлиқлигини ҳис қилган ҳолда, ҳар биримиз ўз масъулиятимизни унутмаслигимиз лозим. Зеро, юртбошимиз айтганларидек, «Ҳар қандай ишга масъуллик, буюк ишонч ва умид билан ёндашилгандагина қўзланган мақсадга эришилади. Чунки келажакда Ўзбекистон юксак даражада тараққий этган иқти-

соди билангина эмас, балки билимдон, маънавий жиҳатдан етук фарзандлари билан ҳам жаҳонни қўйил қилиши лозим».

Мухтабар ҲУСАНОВА,
ТДЮИ талабаси,
А.Навойи номидagi давлат
стипендианти

Суратда: Муаллиф оила аъзолари даирасида

«ХУКУК» 5 ётга

● Газета тарихидан бир лавҳа

МУСТАҚИЛЛИК ФАРЗАНДИ

«Хуқук» — мустақиллик фарзанди, деган таъриф теран маънога эга.

Аслида ҳам шундай. Газета том маънода мустақиллик фарзанди сифатида дунёга келган.

Ушбу юридик нашрнинг ташкил этилиши мамлакатимизда олиб борилаётган суд-хуқуқ ислохотларининг дастлабки йиллари билан бевоусита боғлиқдир.

1997 йил 20 май. Ўзбекистон Республикаси Президенти Исом Каримов хуқуқ-тартибот идоралари раҳбарлари, хуқуқшунос олимлар, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари билан учрашди. Бу тарихий учрашувда халқимизнинг хуқуқий онги, хуқуқий маданиятини ошириш борасида журналистлар олдига турган долзарб вазифалар ҳам тилга олинди. Президентимиз мустақилликка илк марта шундай таъриф берди: «Мустақиллик — хуқуқ демакдир».

1997 йил 21 май. Республика Бош прокуратураси марказий маҳкамасида бўлиб ўтган мазкур учрашувда Президентимиз илгари сурган вазифалар муҳоамасига бағишланган йиғилиш бўлди. Видеотасвирга ёзиб олинган Президентимизнинг сўзлари яна бир бор диққат билан тингланди. Сўнгра муҳокама «Қонун ҳимоясида» журнали таҳририятида давом эттирилди. Янги юридик нашрни «Мустақиллик — хуқуқ демакдир» номи билан чиқариш ҳақида эъқил тўхтамга келинди.

1997 йил июнь. Янги юридик нашрни чиқаришга тайёргарлик кўри-лаётган бир пайтда яна бир тарихий ҳужжат матбуотда эълон қилинади. Бу ҳужжат Президентимизнинг «Хуқуқий тарбияни яхшилаш, аҳолининг хуқуқий маданияти даражасини юксалтириш, қонуншунос кадрлар тайёр-лаш тизимини такомиллаштириш, жамоатчилик фикрини ўрганиш ишини яхшилаш ҳақида» қи Фармони эди.

1997 йил июль. Республика Бош прокуратураси, Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти прокуратураси раҳбарлари «Қонун ҳимоясида» журна-ли жамоасининг юридик газета ташкил этиш ташаббусини қўлла-қувватладилар. Уни дастлаб Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти проку-ратураси ҳамда «Қонун ҳимоясида» журнали жамоаси ҳаммуассислиги-да чиқаришга қарор қилиниб, юридик нашрнинг таъсис шартномалари, низоми ишлаб чиқилди. Янги газета Давлат матбуот қўмитаси томонидан рўйхатга олинди.

1997 йил 27 август. Ниҳоят, узоқ изланишлар меваси, зарурат фарзанди сифатида, Ўзбекистон мустақиллигининг 6 йиллиги арафаси-да «Хуқук» ҳафтаномасининг нишона сони дунё юзини кўрди.

Газета дастлаб 5 минг нусхада чоп этилган бўлса, орадан бир йил ўтиб, умумий йиллик тиражи қарийб беш бараварга кўпайди. 1998 йилдан эътиборан «Хуқук» Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратура-сининг юридик нашрига айлантирилган, уни республикаимиз аҳолиси ҳам ўқиб имкониятига эга бўлди.

1997 йил 29 август. Олий Мажлиснинг навбатдаги сессиясида «Жамиятда хуқуқий маданиятни юксалтириш миллий дастури тўғрисида» қарор ва унинг асосида «Жамиятда хуқуқий маданиятни юксалтириш миллий дастури» қабул қилинди. Халқимизнинг, айниқса, ўсиб келаётган ёш авлоднинг хуқуқий онги, хуқуқий маданиятини ошириш вазифаси республика хуқуқни муҳофаза қилиш органлари қатори оммавий ахборот воситалари ходимларининг ҳам масъулиятини кучайтирди.

Айтиш мумкинки, ушбу ҳужжатлар ижодий жамоамиз учун асосий ҳаракат дастури бўлди. «Хуқук»-чилар ўзлари учун белгилаб олинган бош мақсад ва вазифа — хуқуқий жамият барпо этиш, қонунларга амал қилиб яшашни халқимизнинг турмуш тарзига сингдириб юбориш учун кураш — бугунги кунда ҳам ўз аҳамиятини йўқотгани йўқ.

Ўтган беш йил давомида суд-хуқуқ соҳасида олиб борилган ислохот-лар, матбуотни эркинлаштириш жараёнлари тафаккуримизда жиддий ўзгаришлар ясади. Айниқса, Президентимизнинг Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари қўни муносабати билан йўллаган табригидеда билдирган фикрлари ўз фаолиятимизни танқидий нуктаи назардан баҳолашга ундади. Табрик хатида таъкидланганидек, «Халқи-мизнинг тафаккури ва сиёсий савияси, маданияти тобора ўсиб, жамия-тимизда соғлом қарашлар мустаҳкамланиб бораётган ҳозирги шароит-да... ҳаётимизда мавжуд бўлган бошқа фикр ва қарашларни ҳам матбуотимиз саҳифаларида акс эттириш вақти келди». Бунинг учун биз, журналистлар ижодда тўхтаб қолмаслигимиз, замонавий билимларни, ростиўйлик, ҳалоллик, жонфидолик, ҳолислик, самимийлик каби инсоний фазилатлар ва қўниқмаларни пухта эгаллаб боришимиз зарурлигини ҳаётнинг ўзи кўрсатиб турибди.

«Хуқук»-чилар жамиятни эркинлаштириш ва демократлаштириш жа-раёнларида фаол иштирокчи бўлишга бел боғлаганлар. Газета прокура-тура ва халқ ўртасидаги ишонч кўприги бўлиб қолиши учун барча имкониятларга эга.

Бахтиёр НАЗАРОВ,
«Қонун ҳимоясида» бирлашган
таҳририятининг Бош муҳаррири ўринбосари

Сиёсат ҳақида га-

пирганда — сиёсатчи,

иқтисодиёт ҳақида —

иқтисодчи бўлиб фикр

юретишни, маънавият

ва маърифат ҳақида

маърифатчи, ҳаётий-

фалсафий муаммолар

хусусида файласуф

бўлиб баҳсга киришиш-

ни — мана шундай

юксак қобилият ва

маҳоратга эга бўлиш-

ни ҳаётнинг ўзи жур-

налистларимиз олдига

энг муҳим вазифа

қилиб қўймоқда.

Исом КАРИМОВ

● Ҳамкасбларимиз табриги

ЭЗГУ ЙЎЛ БОШИДА

Маълумки, хуқуқий онгни ошириш самарадорлигида хуқуқий тартибот муҳим ўрин тутати. Шу мақсадда кейинги йилларда қатор хуқуқий нашрлар ташкил этилдики, бу борада алоҳида изох бериб ўтиш жоиз. «Хуқук», «Постда», «Огоҳ», «Инсон ва қонун» газеталари, «Қонун ҳимоясида», «Қалқон», «Ҳаёт ва қонун», «Автохамроҳ» журналларининг ташкил этилганлиги ҳам хуқуқий ислохотлар сама-расидир. Бундан ўн бир йил аввал Ўзбекистонда бундай газета ва журналлар чиқади, деб ҳеч ким ҳаёliga келтирмаган эди. Бугунги кунда мамлакатимизда юздан ортиқ хуқуқий нашрлар мавжуд. Уларнинг ҳар бири ўз йўналиши, мақсад-вазифаларига эга бўлган ва охири-оқибатда мамлакат раҳнақига хизмат этишни ният қилган нашрлардир. Улар қаторида «Хуқук» газетаси ҳам шундай эзгу йўл бошида дадил оидмалаётган ва фуқаролар ҳақ-хуқуқларини ҳимоя қилиш йўлида курашаётган нашрлардан биридир.

Таҳририят ижодий жамоасини беш йиллик тўйлари билан жамоамиз номидан қўлайман. Қолаверса, мамлакатимиз истиқболи йўлида меҳнат қилаётган барча хуқуқ-тартибот идоралари ходимларини ҳамда хуқуқий нашрларнинг муштарий-ларини Мустақиллигимизнинг 11 йиллиги билан қизғин муборакбод этаман.

Кумри КАРИМОВА,

«Автохамроҳ» журналы Бош муҳаррири

● Тилак

ШИЖОАТ ТИЛАЙМАН

«Хуқук» газетасини нишона сонидан бошлаб ўқиб келаман. Уша пайтда Тош-кент шаҳар ҳўхалик судида меҳнат фаолиятини эндигина бошлаган эдим. Ониги, мамлакатимиз мустақиллигининг илк йиллариданоқ хуқуқий ислохотлар бошлаб юборилган бир пайтда, айнан юридик нашрларга эҳтиёж туғилган эди. «Хуқуқ»ни ана шу эҳтиёжнинг фарзанди сифатида эътироф этгим келади.

Қаранг, шунга ҳам 5 йил тўлибди. Тарих учун арзimas бир давр ичида «Хуқук» газетаси ўз ўқувчиларини топти. Ва шунинг баробарида ҳали ҳам изланишда давом этмоқда.

Байрам баҳона ўзимнинг баъзи мулоҳазаларимни ҳам айтиб ўтсам, газета ижодкорлари маъзур тутишар. Назаримда, бугунги хуқуқий нашрларда асарият мақолалар жиноят ишлари, суд очеркларидан иборат бўлиб қолмоқда. Гўёки, бу юрда фақат жиноятлар содир этилаётганидек. Ваҳоланки, аксинча, юртимизда суд-хуқуқ тизимида, қонунчилигимизда жуда катта туб бурилишлар жараёни кечмоқда. Турмушимиз фаровонлигини ошириш мақсадида янгидан-янги қонун-лар қабул қилинмоқда.

Биз энди ана шу ўзгаришларни халқимизга етказишимиз, тартибот-ташвиқот ишларини олиб боришимиз лозим. Бу борада эса хуқуқий нашрларнинг ўрни беҳис абанлиги барчага маълум.

Газета саҳифаларида янги қабул қилинаётган қонунларга шарҳлар бериб борилса ва бу шарҳларда оддий, содда усуллардан фойдаланилса, нур устига аъло нур бўларди. Қолаверса, қонунчилик соҳасида жяхон тажрибаларини ўзи-мизники билан таққослаб материаллар бериб борилса, яна ҳам яхши бўларди.

Биз хуқуқий жамият куриш йўлидан бораёلمиз. Бунинг учун ушбу жамият фуқаролари юксак даражада хуқуқий саводхон бўлмоғи даркор. Уйлайманки, «Хуқук» газетаси ана шу улғу мақсад йўлида ўз ўрнига, ўз овозига эга бўлган ҳолда, бундан кейин ҳам олға интилиб бораверади.

Таҳририят ходимларига ижодий муваффақият, журналистларга хос шижоат тилаб қоламан.

Абдулмўмин АБДУЛЛАЕВ,
Сирдарё вилояти ҳўжалик
судининг судьяси

● Таклиф

МУҲИМИ — МУСТАҚИЛМИЗ

«Хуқук»-қа ишга келишимдан олдин туман газетаси-да ишлардим. Газетачиликнинг илк сабоқларини ҳам уша газетада олганман. Бироқ туман газетаси билан республика нашрининг ер билан осмонча фарқи бор-лиги сир эмас. Бунинг устига «Хуқук» ўз номи билан юридик нашр эди. Шунинг учун бўлса керак, туман газетасида асосан қишлоқ ҳаёти, қишлоқ ҳўжалигига оид материалларни ёритиб юрганлигим боис, тўғриси бошида кўнглимда хавотир ҳам йўқ эмасди.

Аммо ушбу жамоага ишга ўтганимдан кейин тез кунда бу ердаги муҳитга қўниқиб кетдим. Бунинг асосий сабабларидан бири бу аввало жамоамиз аҳилиги, ҳамжиҳатлиги бўлса керак. Бош муҳаррир ўринбосари Б. Назаров, масъул котиб Д. Исмоиловлар қатори жамоамиз бошқа аъзолари ҳам мендан ўз ёрдамларини аяшмади. Тез кунда ижодий муҳитга қўниқиб кетишимда барчаларимиз хиссалари бе-кичс. Бугунги фурсатдан фойдаланиб уларга ўз мин-натдорчилигимни изҳор этаётганимдан мамунман.

Газетамиз том маънода истиқлол фарзанди сифа-тида дунёга келган. Айни кунларда эса мавжуд бошқа хуқуқий нашрлар қатори ривожланиш йўлида дадил оидмламоқда. Турмушимиздаги камчиликлардан кўз юммасдан, дадил фикрларни, гоёларни илгари суриб, долзарб мавзуларни кўтариб чиқишга ҳаракат қила-ёلمиз. Бу борада нечоғли ютуқларга эришяёلمиз бунй ўқувчиларнинг ўзи баҳолар.

Аммо юртбошимиз таъкидлаганларидек, «...демок-ратлаштириш жараёнида ҳозирча оммавий ахборот воситаларининг фаол роли сезилмаяпти. Улар шу пайтгача ўзларини «тўртинчи ҳокимият» сифатида намоён қилганлари йўқ.

...Оммавий ахборот воситалари мансабдорлар-нинг тўрачилиги, коррупция, мустабиллик ва боқи-мандаллик психологияси йўлида мустаҳкам ғов бўлиб, қонунчилик меъёрларини рўёбга чиқариш, ислохот-

ларнинг бориши ва инсон ҳуқуқлари га риха этилиши устидан назорат қилишнинг таъ-сирчан воситаси бўлиб қолиши зарур».

Бу вазифалар «хуқук»-чилар зиммасига ҳам улкан масъулият оқлайди. Ҳозир таҳририятлар ишидаги мавжуд камчиликларни бартараф этиб бориш борасида кенг имкониятлар юзга чиққан. Оммавий ахборот восита-лари, Журналистлик фаолияти, Ахборот олиш эркин-лиги ва қафолатлари тўғрисидаги қонунларимиз иш-лаб турибди. Ана шу қонунлар билан қафолатланган хуқуқларимиздан қанчалик тўғри ва самарали фойда-лана оласак, жамият олдидидаги бурч ва мажбуриятлари-мизнинг чўқур англаб етсакгина «тўртинчи ҳокимият» даражасига кўтарилга оламиз.

Байрам арафасида ўтган йилларда қилинган иш-ларни сарҳисоб қилиш билан бирга, олдимида тур-ган, лекин шарафли вазифалар ҳақида ўйлашимиз табиий. Булар, мустақиллиқни мустаҳкамлаш, жамо-атчилик фикрини шакллантириш, нашримизни ҳақиқий халқ минбарига айлантириш ишига янада кўпроқ улуш қўшиш — ҳуллас, бу каби эзгу ниятларимиз кўп. Энг муҳими — мустақилмиз. Шунинг ўзи-да, бизга кенг ижод майдонини очиб беради.

Жаҳонгир ШАРОФБОВ,
газетанинг масъул котиби

● Ифтихор

Инсон борки, ҳаёти давомида орзуларига эришишга, одамларга ёрдами тегиб, яхшилик қилишга интилиб яшайди. Лекин касбни тўғри танлаш саодати эса ҳаммага ҳам nasib этавермайди.

Бувим Шаҳодат аянинг ҳикоя қилишларича, катта опок дадам — уста Лутфулла жуда меҳнаткаш, тўғриси одам бўлган экан. Ҳар гапни ўйлаб гапирадиган, бировга ваъда берса, албатта сўзининг устидан чиқиш ҳаракатида бўларканлар. Араб тилида ёзиш ва ўқишни билганлиги учун янгиликка, айниқса маърифатга жуда чанқоқ инсон эканликлари у кишини билган қариндош-уруғларимиз ифтихор билан эслашди. Хужра тоқчаларида мумтоз адабиёт намояндалари Навоий, Ғузулий, Машраб китобларини, ҳадису рубоийлар битилган сариқ варақларни жуда эҳтиёткорлик билан сақларканлар.

ортиқ мақолалари-ю, фотолавлари, эшиттиришлари эълон қилинган.

Отамнинг ҳафталаб ижодий сафарларда бўлишлари, кечани тонгга улаб, ижод қилишларини кўп марта гувоҳи бўлганман.

Газеталарда эълон қилинган катта-кичик мақолаларини қайта-қайта ўқишга одатланган эдим. Кеч-қурунлари эса уларни саволларга кўйиб ташлардим. Очерк ёки фельетонлари эълон қилинадиган кунга газета дўкони очилишини сабрсизлик билан кутардим. Хизматдан баъзан кайфиятлари кўтарилиб, баъзан эса хуфтон бўлиб келишларидан бу касбнинг ҳам фохри, ҳам

миз саҳифаларида кўплаб суд очеркларини, мақолаларим эълон қилинмоқда.

Бу йилдан бошлаб эса таҳририятимизнинг хатлар бўлимида муҳаррир бўлиб иш бошладим. Бу иш бир вақтнинг ўзига жуда қизиқарли бўлиши билан бирга яна ҳам

● Менга сўз беринг

ОЛТИН КЎПРИК ОМОН БЎЛСИН

Эрта тонгда туриб газета дўконига шошамиз. Ва ўзимизга манзур бўладиган газеталарни сотиб олиб ишхонага келамиз. Ишни тонгги газеталарни ўқишдан бошлаймиз. Юртимиздаги бунёдкорлик ишларидан, дунё воқеаларидан хабардор бўламиз. Сўнг газетани столимизнинг бир четига суриб қўямиз. Лекин ана шу биз мутлоа қилган газета қанчалик меҳнат эвазига бунёд бўлганлигини, неча-неча инсонларнинг кўз нури, бедор тунлар эвазига пайдо бўлганлигини ҳамма ҳам ҳис қилавермайди.

Тўғриси, эрталаб ширин «азоб»лар «мева»си — газетани қўлингга олганимда чарчоларинг чиқиб кетар экан. Буни газета чиқарганларига билади. Мен «хуқуқ»чилар билан биргаликда ҳамфикр, ҳамсўхбат бўлиб ишлаганимда Тошкент вилояти прокурорининг катта ёрдамчиси вази-фасида эдим. Қаранг, ана шу вақтга ҳам 5 йил бўлибди. Ана шу қисқа давр орасида «Хуқуқ» газетасининг саҳифларида юртимизда мустақиллик йилларида қилинган бунёдкорлик ишлари ўз аксини топди. Мамлакатимизда ҳуқуқий давлат сари қилинган катта қадам ўз ифодасини топди. Энг қувончлиси, минглаб газетхонлар ўзлари учун ҳамдард, ҳамнафас бўладиган газетасига эга бўлди. «Хуқуқ» газетасида Республика прокуратурасининг тарихи ҳам битилмоқда. Тизимимиздаги янгиликлар, юртимизга таширф буюрадиган хорижий мамлакатларнинг етук ҳуқуқшунослари ҳақидаги маълумотлар газетамизда ўрин олиши биз прокурорларга соҳага оид кўп нарсалар бермоқда.

Айниқса, тергов амалиётига оид мақолалар, тизимда узоқ ишлаган прокурорларнинг иш тажрибалари ёшлар учун тажриба мактаби бўлмоқда. Газетамда чоп этилаётган «Прокурор ёрдам берди» рукнидаги мақо-лардан сўнг одамларнинг бизнинг идорамизга бўлган ҳурмати янада ортмоқда. Баъзан одамлар газетани кўтариб бизга келишганда, биз уларга жони дилимиз билан ёрдам берамиз.

«Хуқуқ» газетаси прокуратура билан халқни боғлайдиган «олтин кўприк» вази-фасини ўтапти. Ниятим олтин кўпригимизга кўз тегмасин. «Хуқуқ» газетаси жамоасининг ҳар бир ходими мен учун қадрдон. Уларни тўй-ю томошаларда ва байрамларда кўрганда бирга тўни тонгга улаб ишлаган давримиз эсга тушаверади. Уша дамларни ширин энтикиш билан хотир-лайман.

Тилагим, ҳамма ҳавас қиладиган мўъжазгина аҳил жамоангизга кўз тегмасин, дейман. Сизларга мустаҳкам соғлиқ, ижодларингизга барака, оилаларингизга тинчлик, хотиржамлик тилайман.

Асроржон АҲМАДЖОНОВ,
Чирчиқ шаҳар прокурорининг
катта ёрдамчиси

ОРЗУЛАР ҚАНОТИДА

Бирин-кетин дунёга келган ўғилла-ри Абдулло, Асадулло, Ҳикматил-лоларни ўқимчили, зиёли инсон-лар бўлиб етишишларини жуда орзу қилиб, узун кечаларда мўъжазгина танча атрафони аранг ёритиб тур-ган чироқда шу китоблардан мутло-лаа қилиб бераканлар. Ана шу муҳит таъсиридами, Абдулла бо-бон илм-маърифатга илҳос қўйиб, ўша даврдаги «Янги мактаб ҳовли-сини супириб, эвазига ўқиш ва ёзишни ўрганиб олган эканлар. Журналистика соҳасида эса педа-гог дипломини олгандан сўнг, уруш муҳбирлигидан бошлаб, 38 йил меҳнат қилди. Узоқ мезгилда қолиб кетган бу ҳақиқатни яна бир бор эслашимга сабаб, оилавий зиёли-чилик аънавларимиз жуда узоқ-дан бошланганлигини ёдга олиш эди, холос.

Баъзида «Бу касб менга отам-дан мерос», деган инсонларнинг эши-тиб қоламан. Ана шундай дамлар-да «журналист касби менга авлод касби», дея фарҳангам келади.

Дарҳақиқат отам Фатхулло Лут-фуллаев ҳам мана, 40 йилдирки шу касб йўналиши бўйича меҳнат қилиб келади. Газета, журнал саҳифала-рида, радио ва телевидение эшит-тиришларда у кишининг 100 дан

машаққатли эканлигини сезиб олиш қийин эмас эди. Шундай бўлса ҳам вужудимда касбга иштиёқ, қизи-қиш ортиб борарди. Кичик-кичик хабарлар, шеърлар ёзиб юрардим.

Урта мактабни битирган йилми ҳеч иккиланмай ТошДунинг жур-налистика факультетига ҳужжат топ-ширдим. Имтиҳонларга тайёрла-ниш, амалиётларга югуриб-елиш билан беш йил ҳам ортда қолди. Университетни тугаллаб, шу йил-нинг ўзига «Хуқуқ» газетасига ко-мьютер-оператори сифатида ишга қабул қилиндим. Журналистик на-қадар маъсулиятли, машаққатли касб эканлигини яна бир қарра ҳис этдим. Жамоанинг аҳилилиги, бир-бирига ҳам устоз, ҳам шогирд экан-лиги мени ҳамон хайратга солади.

Иш юзасидан ҳал бўлиши қийин бўлган айрим муаммолар масала-лар ҳам осонгина ечимини топади гўё. Мен етатичи журналистлари-миздан Зайниддин Мамадалиев, Бахтиёр Назаровларни ҳақиқий устозларим деб биламан. Чўки ишга келган кезларим олган би-лимларимни амалиётда қўллаш йўл-йўриқларини ўргатиб, тўғри йўл кўрсатдилар. Уларнинг маслаҳат-лари, касб сир-асрорларини эрин-май ўргатишлари туфайли газета-

маъсулиятлироқ ишлашни тақозо қилади. Чўки ҳар бир хат ортида инсонлар тақдир, ғам-ташвиши, келажаги, қувончлари ётади. Улар-нинг ҳеч бирини назоратдан четда қолдирмасликка астойдил ҳаракат қиламан. Шикоят хатларини те-гишли ташкилотларга юбориб, кей-инчалик жавоби газетамиз саҳи-фаларида эълон қилиниб, ҳақиқат қарор топган кун бу ишда озгина бўлса-да, менинг ҳам ҳиссам бор-лигидан ич-ичимдан хурсанд бўла-ман.

Баъзи кишилар миннатдорчилик билдириб таширф буюрадилар. Таҳририят жамоасига қайта-қайта раҳматлар айтиб, кўзларига қувонч ёшлари олади. Ана шундай дам-ларда инсонларга фойдамиз те-гаётганлигидан юракларимиз тўлқинланиб, чарчоларимиз ўрни-ни хуш кайфият эгаллайди. Танла-ган касбимдан фахрланиб кетаман.

Фурсатдан фойдаланиб ҳамкас-бларимни газетамизнинг 5 йилли-ги, барча юрдошларимни эса она Ватанимиз мустақиллиги байрами билан чин юракдан табриклайман.

Наврўза ЛУТФУЛЛОЕВА,
хатлар бўлими
муҳаррири

● Таклиф

АНЪАНА ДАВОМ ЭТСА...

Бир дўстим айтиб қолди: «Юридик нашрларнинг ҳаммасида бир хил, урди, сўйди, тунаб кетди, каби мавзуларни ўқийсан. Бориб-бориб бу ҳам асабга тегар экан. Баъзан ана шундай мақолаларда жиноятчиларнинг жиноятни қандай амалга оширганлигини илгидан-ингасигача ёритиб беришди. Ахир бу билан бошқаларга «дарс» бериб қўймаймизми?».

Дўстимнинг гапида жон бордай. Аммо бир нарсга кўнгилга тасвон беради. Ҳар қандай жиноятчи, у ашаддий, пионир бўлган бўлса ҳам охир оқибат жазога мустаҳқ бўлади. Менимча, газетада шундай мавзудagi мақолаларни беришдан мақсад, аслида жиноятга жазо муқаррарлигини эслатиб қўйиш.

«Хуқуқ» газетаси кейинги вақтда ана шундай ҳолатларни камайтирди. Газета жиноят ишларидан ёзилган материаллардан қочиб, ижтимоий ҳаётимиздаги муаммоларга эътиборни қаратаётгани қувончли ҳол. «Му-аммо», «Муҳбиримиз бонг урди», «Журналист суриштируви» остида берилаётган ана шундай мақолалар суд очеркларидан кўра анча фойда-лироқ, деб ўйлайман. Негачи, муаммо кўтарилгани, демак унинг ечими-ни топишга илк қадам қўйилди. Турмушимизда эса муаммолар етарлича топилади.

Шу ўринда яна бир таклиф киритмоқчиман. Бир пайтлар газетада таниқли санъаткорларимиз, ёзувчи-шоирларимиз билан суҳбатлар бе-риб бориладди. Негадир кейинги пайтда бу аънава ўз-ўзидан йўқолиб кетди.

Биз юртимизнинг энг чекка ҳудудига яшаймиз. Таниқли кишилар билан ҳар кун учрашиб қайсда, дейсиз. Тўғри, бу талабни телевидение анча-мунча қондиради. Аммо газетангизда улар очиб беролмаган қирра-ларини кўрсатувчи қизиқарли суҳбатлар уюштирилса ёмон бўлмасди. Сизларга ижодий баркамоллик тилаб,

Йўлдош ЖҲРАЕВ,
Сурхондарё вилояти,
Қизилқум тумани

● Ифтихор

ҲУҚУҚИЙ КАМОЛОТ САРИ

Ўзбекистон мустақиллика эришганидан сўнг, хал-қимиз ва мамлакатимиз ҳаётида туб ўзгаришлар рўй бера бошлади. Мустақил юртимизда халқимизнинг равақи учун янги-янги қонунлар қабул қилинди. Қо-нунларни тарғибот-ташвиқот қилишда оммавий ахбор-рот воситаларининг ўрни бекибсидир. Бизнинг «Қонун ҳимоясида» журнали ва «Хуқуқ» газетасининг вази-фаси ҳам инсонларнинг маънавий, ижтимоий-ҳуқуқий билимларини янада юксалтиришга хизмат қилишдан иборат. «Хуқуқ» газетаси «Қонун ҳимоясида» жур-налининг иловаси ёки «жигари», десак муболага бўлмай-ди.

Шу ўринда шоир Абдулла Ориповнинг қуйидаги «Ўзбекистон» шеърининг икки мисрасини келтирмоқ-чиман:

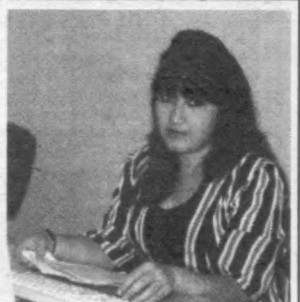
Темур тиги етмаган жойни
Қалам билан олди Алишер.

Бизнинг «Қонун ҳимоясида» журнали ва «Хуқуқ» газетаси бирлашган таҳририят ижодкорлари ўткир қаламлари билан турли илмий-оммабоп, ижтимоий-ҳуқуқий мавзуларни кенг оммага тарғиб қилиб келиш-моқда. Нашрларимиз республикамизнинг турли вило-ятларида ўз ўқувчиларига эга. Кишиларнинг ўз ҳуқуқини тўла билиши, фуқароларнинг ҳуқуқий саводхонлиги эл-юртимизнинг равақидадир. Таҳририятимизга турли вилоятлардан келадиган хатлар таклиф, мушоҳада, ариза, шикоят ва бошқа мавзуларни ташкил этади. Фуқароларнинг хатларига жавоб ёзиш, ҳуқуқий мас-

лаҳат бериш, муаммоларини қонуний йўл билан ҳал қилиш, сўнг улардан мин-натдорчилик хатлари олиш таҳририят ходимларига бирдай севинч бахш этади.

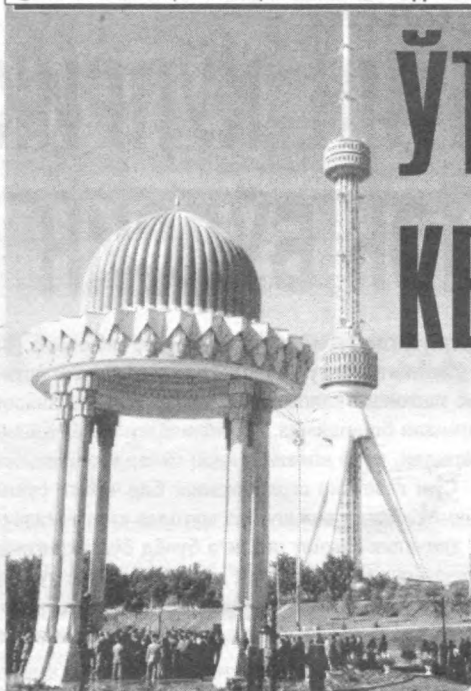
Мен «Қонун ҳимоясида» журнали ташкил этилган йилдан бошлаб таҳририятда ишлаш бошлаганман. Жамоамизнинг барча ходимлари бир оиладек бўлиб қолган, ҳаммамиз бир тан, бир жон бўлиб ишлашга ўрганганмиз. Оилада ҳар бир инсоннинг ўз ўрни ва вазифаси бўлганидек, бизнинг жамоада ҳам худди шундай, ҳар биримизнинг ўз ўрнимиз ва вазифамиз белгиланган.

«Хуқуқ» газетасининг ташкил этилганига роппа-роса беш йил тўлди, мен барча ҳамкасбларимга соғ-лик, оилавий бахт, сермахсул ижодларига ривож, ишларида барака тилаб қоламан. «Қонун ҳимоясида» журнали ва «Хуқуқ» газетамизнинг улкан саналарини нишонлаш бизга ва келажақ авлодларга nasib этсин.

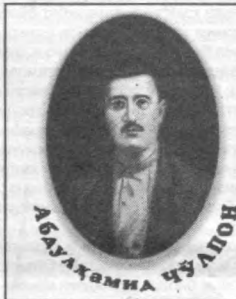
Гули ХОЖИБОЕВА,
«Қонун ҳимоясида» журналининг
компьютер-оператори

● 31 АВГУСТ — КАТАФОН ҚУРБОНЛАРИНИ ЁД ЭТИШ КУНИ

ЎТМИШИЗ КЕЛАЖАК ЙЎҚ

Хар бир инсон ўз ватанининг тарихини, урф-одатларини билиши шарт. Ватан эса туғилиб ўсган уйимиз, маҳалламиздан бошланади десак ҳато бўлмайди. Хар биримиз маҳалламиз билан боғлиқ воқеаларни, унинг қисқача бўлса-да тарихини, маҳалламизда яшаб ўтган буюк инсонлар ҳақида кўп нарсалар эшитганимиз, биламиз.

Мен Тошкентнинг Бодомзор маҳалласида ўсиб улғайдим. Мустақиллик даврида маҳалламиз атрофида янги иншоотлар қурилди, эски бинолар таъмирлаш ишларидан сўнг янгича савлат тўқа бошладилар. Боғлар барпо этилди. Хуллас, сўнгги 10 йилликда маҳалламиз атрофи таниб бўлмас даражада ўзгарди. Маҳалламиз яқинида жойлашган телеминара олдидан Бўзсув канали оқиб ўтади. Канал устидан катта кўприк ўтган. Ёшларда биз дўстларимиз билан шу каналда чўмилирдик. Эсимда, ўша пайтларда кўприк атрофидаги каттагина майдон қаровсиз бир хилват жой эди.

Бувимнинг (охиратлари обод бўлсин) айтишларига қараганда аввал бу кўприкни «алвастикўприк», деб аташар экан. Кўприк атрофи қамишзор бўлган экан. Ёшлигимизда у ерга боришга катталар рухсат беришмасди, дерди бувим. Қаровсиз бу хилват жой ҳақида турли ҳикоялар бўлган. Бувимнинг айтишларига қараганда, рус истилочилири босиб келганидан кейин ўша «алвастикўприк» атрофидаги қамишзорда суд қилинганларни қатл этишар экан. Кимларни қатл этишарди, деган саволимга бувим билмасам, биз унда бундай нарсалардан беҳабар эдик, билиш учун ҳеч қандай имкон ҳам бўлмаган, дейдилар. Умуман, русларнинг босқинчилик ҳаракати ҳақида бувим кўп нарсаларни айтиб беради. Кейинчалик тарих дарслари орқали ўша давр ҳақида

кўп нарсаларни билиб олдим. Лекин ўша қора кўнларни ўз кўзлар билан кўрган бувимдан эшитганларим менда кўпроқ таассурот қолдирган.

— Бир кун руслар келиб, бешта боламини боқиб турган учта сигиримни олиб чиқиб кетишди. Буванг уйда йўқ эди. Қўшчиларни ёрдамга чақираман, десам, уларникида ҳам шу аҳвол. Ҳой қуриб кеткур, мана бу қорақўзларни қандай қилиб боқаман, лоқал битта сигиримни ташлаб кет, десам, ўзини тилида бир балоларни ўдағайлаб, бир туртти-да чиқиб кетди. Қўшни хотинлар сингари йиғлаб қолавердим, — деб ҳикоя қиларди бувим.

Оқорида айтганимдек, кейин тарих дарсларидан биз ўша мустахлакка йиллари ҳақида кўп нарсалар билиб олдик. Жадидчилик — миллий озодлик ҳаракати эканлигини эшитдик. Ўша бувим айтиб берган «алвастикўприк» атрофидаги қамишзорда кимларни қатл этишганини ҳам шундан кейин тушундик. Яқин ўтмишимизга назар ташлаб, қисқа, лекин буюк ижтимоий-маданий ҳодисалар билан катта бир тарихий даврга тенг келадиган, XIX аср охири — XX аср бошларидаги жараёнларни кўздан кечирсак, ўнлаб фидойи шахсларга дуч келамиз. Жадидчилик ҳаракати бағрида шаклланиб, шўхрат толган бу зотлар салоҳиятлари, жонфидоликлари, инсонийлик хислатлари ва энг муҳими, ижтимоий-маънавий, сиёсий ғоялари билан тарихимиз соломаларидан аба-

дий жой олдилар. Туркистон чор Россия томонидан забт этилиб, мустақил тузум тўғрисида таназзулга юз тутилганлиги, халқнинг оғир иқтисодий аҳволи, жаҳоннинг тараққий этган мамлакатларидан иқтисодий жиҳатдан орқада қолиши, маданий қолоқлик, ижтимоий онгдаги турғунлик, миллий қадриятларнинг топталганлиги жадидларни жаҳон таърибасидан фойдаланиб, тезликда бу ҳолатдан чиқиш йўллари излаб топишга чорлади. Маърифатчиликдан бошланган жадидчилик 1917 йилга келиб кучли сиёсий ҳаракатга айланди. Жадидларнинг оруз-умидлари, хатти-ҳаракатлари, беаёв курашларнинг натижаси — Туркистон Мухториятининг ташкил этилиши бўлди. Унинг бошқарувида томонидан тор-мор этилиши миллий ривожланиш мустақил тузум манфаатларига мос келмаслигидан, қизил империя сиёсати мамлакатдан фақат мустахлакка, хом ашё базаси сифатида фойдаланиш эканлигини далолат беради. Шунинг учун миллатпарвар жадидлар бирма-бир маънавий эҳтишорлар бўлишга ҳаракат қилинди. Уларнинг азиз номларини халқ хотирасидан ўчиришга ҳаракат қилинди. Лекин халқ уларни унутмади.

«Алвастикўприк» яқинидаги қамишзорда рус аскарлари томонидан тунда отиб ташланганлар орасида халққа илм-маърифат улаштириш учун жонини фидо қилган жадидчилик намояндалари ҳам бор эди. Лекин «Алвастикўприк» яқинидаги маҳалла аҳли уларнинг ёнгинала-

...XX аср бошидаги маърифатчилик ҳаракатининг намояндалари, бойлик учун, шон-шўхрат учун майдонга чиқимасди. Маҳмудхўжа Бехбудий, Мунаввар қори, Фитрат, Таваллоларга мактаб очганлари, халқни ўз ҳақ-хўқуқларини танишга даъват этганлари учун биров маош тўлаганими? Биров уларга ойлик берганими? Албатта, йўқ! Улар ўт билан ўйнаётганликларини, истибдолга қарши курашаётганларини учун аёвсиз жазоланишларини олдидан яхши билишган. Била туриб, онгли равишда мана шу йўлдан борганлар. Чунки виждонлари шунга даъват этган.

Ислом КАРИМОВ

зейи қуриляпти, улар ҳақида эшитган бўлсанг керак, ўқиб илм ўргангани ва ўргатгани учун отиб ташланган. Э, дунёнинг ишлари қизиқ бўлар экан, ўқисанг, ўқитувчилик қилсанг ҳам қамаб, узокларга сургун қилса ёки қатл этишса, — дея ҳикоясини давом эттирди отахон:

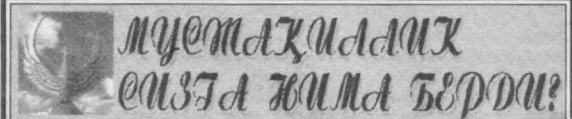
— Бу жойлар олдин мол боқишга ҳам ярамас эди. Э, ёшларда бу ерлардан бир ўзимиз ўтишга қўрқардик. Сен ҳам шу маҳаллалик бўлсанг, дадангми, бувингми айтиб берган бўлса керак. Ана энди сен ўз болаларингга бу бог ўрнида аввал қандай жой бўлганини ва бугунга келиб бу ерда қандай гузал маскан барпо этилганини айтиб бера-сан, улар эса сени бўлажак невараларингга айтадилар. Шундай қилиб, сенинг аждодларинг ашган, сен тугулиб улғайган, сенинг авлодларинг яшайдиган мана шу маҳалланинг, Ўзбекистонимизнинг тарихи бойиб бораверади. Ватанимиз янада гузаллашаверади. Бу ернинг фаззини қара, келган инсоннинг кетгиси келмайди. Шу кўнларни оруз қилиб, деб шу ерларда беғуноҳ қони тўқилган инсонларнинг руҳи бизга мадатор бўлсин. Иншооллох, музей битса бу ерлар янада чиройли бўлиб кетади. Қурбон бўлган маърифатпарварларимизнинг ҳам руҳлари шод бўлади.

Отахоннинг гапларидан сўнг ўйлаиб қолдим: ҳақиқатан ҳам Ўзбекистон мустақилликка эришганидан сўнг мен ва тенгдошларимнинг кўз ўнгига буюк ўзгаришлар юз берди. Минглаб фидойи маърифатпарварларимиз орузси бўлган ушбу кўнларда ҳаёт кечираётганимизнинг ўзи улкан бахт биз учун.

«Шаҳидлар хотираси» ёдгорлик маҳмутида барпо этилаётган, жадидчилик фаолияти ҳақида ҳам бизга тўлароқ маълумот бериучи музейнинг қурилиш ишлари битай деб қолган. Юртимизнинг тинч осмони сингари музейнинг мовий рангдаги ҳашаматли гўмбазининг чиройига янада чирой қўшмоқда. Мустақил тузум қурбонлари — халқимизнинг фидойи маърифатпарварларининг сиймолари дилимизда абадий яшайди.

Зеро, Президентимиз Ислом Каримов таъкидлаганларидек, тарихини билан, ундан руҳий қувват оладиган халқни энгиб бўлмас экан, биз ҳақоний тарихимизни тиклашнинг, халқимизни, миллатимизни ана шу тарих билан қуроллантиришимиз зарур.

Жаҳонгир МАКСУМОВ,
«Хуқуқ» мухбири

Даставвал эрк ва қанот берди. Қанот парвози учундир. Узингдан, ўзлигингдан юқори кўтарилдингми, ҳамма нарса аён бўлади. Нималарга қодирлигингни биласан одам.

Мустақиллик мени ўзимга ишонтирди. Ўзлимга ишонтирди. Йўқотган имкониятларимни топиб берди.

Ўтган йили истиқлолнинг ўн йиллигига бағишлаганим «Жонимнинг эгаси» номли олти босма табоқдан иборат шеърлар тўпламини нашр этилди. Бу йил эса ўн босма табоқдан иборат «Ватан ягонадир» номли шеърлар тўпламини «Шарқ» нашриётида чоп этилди.

Ўтган йили «Бола кўтарган аёл» драматизм Огаҳий номли Хоразм драма театрида қўйилди. Республика маданият ишлари вазирлиги, Ёзувчилар уюшмасининг муқофотида сазовор бўлди.

Менинг ҳали орауларим кўп. Қалбимнинг мен етмаган сирлари кўп. Мустақилликдан, Ватандан «олган» нарсаларим ҳақида эслашману, ҳижолатдан дил ториклиб кетмоқда. Аслида биз ундан бирор нарса кутмай яшашни ўрганганимиз лозим.

Бизга унинг омонлиги, тинч-осудалигининг ўзи қиёғ.

Ҳосият БОБОМУРОДОВА,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси
Самарқанд бўлими
масъул котиби

«ХУҚУҚ» маслаҳатлари

Маълумки, 1998 йилда қабул қилинган «Дехқон хўжалиги тўғрисида»-ги Қонун билан дехқон хўжаликлари фаолиятига қонуний асос берилди. Ушбу давр мобайнида республикамизда юзлаб ана шундай хўжаликлар ташкил этилиб, бугунги кунда самарали фаолият кўрсатиб келмоқда. Сир эмаски, дехқончилик энг аввало жуда катта жисмоний меҳнат талаб қилади. Шундай экан, агар дехқон хўжалиги бошлиғи жисмоний меҳнатга яроқсиз бўлиб қолса хўжалик ҳам тугатиладими?

А.ЗОКИРОВ,
Тошкент вилояти

Йўқ, бу дехқон хўжалигини тугатиш учун асос бўлмайди. Дехқон хўжалиги оила аъзоларининг шахсий меҳнатига асосланган майда товар хўжалиги бўлиб, оила бошлиғига ер участкаси умрбод эгалик қилиш учун бериллади ва ер мерос қилиб қолдирилади. Бинобарин, «Дехқон хўжалиги тўғрисида»-ги Қонуннинг 9-моддасига мувофиқ, дехқон хўжалиги бошлиғи соғлигини тўла йўқотган тақдирда, ер участкасига эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқи хўжалик аъзоларидан бирига қонунда белгиланган тартибда топширилади.

Дехқон хўжалиги бошлиғи вафот этганида эса томоғқа ер участкасига эгалик қилиш ҳуқуқи шу хўжалик аъзоларининг ўзаро келишуви асосида дехқон хўжалигини давом эттириш истагида бўлган хўжалик аъзоларидан бирига мерос бўлича ўтади.

Маълумки, биржа орқали бирор-бир мулк сотиб олинганда, икки томонлама олди-сотди шартномасидан ташқари яна бошқа шартномалар ҳам имзоланар экан. Шу ҳақда маълумот берсангиз.

К. АБДУВОХИДОВ,
Асака шаҳри

Биржада биржа товарлари олди-сотди битимлари билан бирга унинг яна қуйидаги турлари ҳам мавжуд:

- реал товарни ўзгага топшириш ёки етказиб бериш ёхуд товарга мулк ҳуқуқини берувчи ҳужжатларни ўзгага топшириш билан боғлиқ битимлар;
- форвард битимлар — реал товарни етказиб бериш мuddати кечиктирилган ҳолдаги олди-сотди битимлари;
- фьючерс битимлари — товарга доир стандарт контрактларнинг олди-сотди битимлари (уларни келгусида ижро этиш мажбуриятини олган ҳолда);
- опцион битимлар — товарларни етказиб бериш контрактларининг белгиланган нарх бўйича келгусида сотиб олиш ёки сотиш ҳуқуқларига доир олди-сотди битимлари.

Жиноят содир этган шахс агар хорижий давлатга қочиб кетса, ушбу давлат фуқароси ҳисобланган давлатга бу шахсни содир этган жиноятни юзасидан жазо чораси кўриш учун бериш тўғрисидаги талабини рад этиши мумкинми? Бундай ҳолатни халқаро ҳуқуқда тартибга солишчи норма борми?

Б.РАИМОВ,
ЎЗМУ талабаси

Жиноят содир этиб, айти пайтда унинг ҳудудига яшаб турган шахсни давлат бермаслиги мумкин. Лекин 1978 йилнинг 19 майида қабул қилинган «Озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахсларни жазо ўташи учун фуқароси ҳисобланган давлатга бериш тўғрисида»-ги Берлин Конвенциясининг 4-моддаси талабига мувофиқ, маҳкумни бермаслик асосли бўлиши лозимлигини белгилайди. Унга кўра:

- фуқароси ҳисобланган давлат қонунларига мувофиқ ҳукм қилинган маҳкумнинг қилмиши жиноят ҳисобланмаси;
- фуқароси ҳисобланган давлатда маҳкум содир этган қилмиши учун жазога тортилган ёки оқланган ёхуд иш тугатилган бўлса, шунингдек, шахс ваколатли давлат органи томонидан жазодан озод қилинган бўлса;
- фуқароси ҳисобланган давлат қонунлари бўйича маҳкумга нисбатан жазо чораси мuddати ўтиши ёки ўзга шу каби асослар бўйича ижро этилмайди;
- маҳкум суд томонидан ҳукм чиқарилган давлат ҳудудига доимий яшаш жойига эга бўлса;
- мазкур Конвенцияда кўзда тутилган шартлар асосида маҳкумни бериш тўғрисида келишувга эришилмаганда.

Саволларга ҳуқуқшунос Дониёр ҲАЛИЛОВ жавоб берди.

Мустақилликка эришилганидан буюн ўтган давр мобайнида республикамизда 300 дан ортиқ қонунлар, 15 та кодекс қабул қилинди. Биз учун янги бўлган ҳуқуқ нормалари вужудга келди. Фуқароларимизда ҳам мана шу қонунларга риоя этиш, ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда белгиланган тартибда ҳимоя қилиш кўникмаси шаклланмоқда. «Хуқуқ» маслаҳатлари саҳифасини бу сафар мустақиллик тўғрисида қабул қилинган қонунлар асосида тайёрлашга ҳаракат қилдик.

Яқинда қабул қилинган «Фуқароларнинг банклардаги омонатлари тўғрисида»-ги Қонун тадбиркорлик фаолияти билан шугулланаётган фуқаронинг банк ҳисоб рақамиди омонатларига ҳам тааллуқлими?

Бу қонун банктаги омонатларнинг юз фоиз тўлалишини кафолатлайдими?

М.ТОИРОВ,
Тошкент шаҳри, Миробод тумани

Ушбу қонуннинг 3-моддасига мувофиқ, фуқароларнинг банклардаги омонатлари кафолатлаш объекти ҳисобланади. Унга кўра:

- фуқароларнинг банклардаги, қонун ҳужжатлари билан кафолатлашнинг алоҳида тартиби назарда тутилган омонатларида турган;
- фуқароларнинг банкнинг ишончли бошқарувида топширилган;
- тақдим этувчига тўланадиган ҳисоб варақларда сақланаётган;
- юридик шахс ташкил этмаган ҳолда тадбиркорлик фаолияти билан шугулланаётган жисмоний шахсларнинг ҳисоб варақларига (агар бу ҳисоб варақлар мазкур фаолият муносабати билан очилган бўлса) қўйилган;
- мазкур банк ёки учинчи шахслар олдидаги мажбуриятларни таъминлаш учун фуқароларнинг гаровда турган омонатларига қўйилган;
- банкларнинг чет элдаги филиалларига қўйилган пул маблағлари кафолатлаш объекти ҳисобланмайди.

Кафолатлаш объектига қирадиган омонатларнинг тўлови эса бунинг учун махсус тузилган фонд маблағлари ҳисобидан амалга оширилади. Унга кўра ҳақ тўлашнинг қуйидаги миқдорлари кафолатланади:

- лицензия қақриб олинган кундаги ҳолатга кўра омонатлар қолдиги қонун ҳужжатларида белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг юз бараваригача миқдорда бўлганда — тўлиқ ҳажмда;
- агар омонатларнинг қолдиқлари энг кам ойлик иш ҳақининг юз бараваридан ортиқ бўлса — лицензия қақриб олинган кундаги ҳолатга кўра энг кам ойлик иш ҳақининг юз баравари миқдоридан кўп бўлган омонатлар қолдиқ суммасининг 90 фоизи миқдорда, лекин қонун ҳужжатларида белгиланган энг кам иш ҳақининг икки юз эллик баравари миқдоридан ортиқ бўлмаган суммада.

Агар банк омонатчига нисбатан кредитор сифатида ҳам иш юритган бўлса, омонатлар бўйича ҳақ тўлаш миқдори омонатчига тўланиши лозим бўлган омонатлар бўйича ҳақ тўлаш суммаси билан банкнинг муқобил талаблари суммаси ўртасидаги фарқ сифатида белгиланади.

Фуқароларнинг банклардаги чет эл валютасидаги омонатлари бўйича ҳақ тўлаш юқоридаги миқдорда ва тартибда Ўзбекистон Марказий банки томонидан белгиланган, лицензия қақриб олинган кундаги курс бўйича миллий валютада амалга оширилади.

Ўзбекистонда ҳар ким истаган динига эътиқод қилиши мумкин. Бунинг қонуни ва Конституция бўйича ҳам кафолатланиши кўзда тутилган. Лекин бундай тартиб халқаро ҳуқуқ нормаларида ҳам тилга олинганми ёки бу ҳар бир давлатнинг ички ишлари?

С.САИДОВ,
Қашша тумани

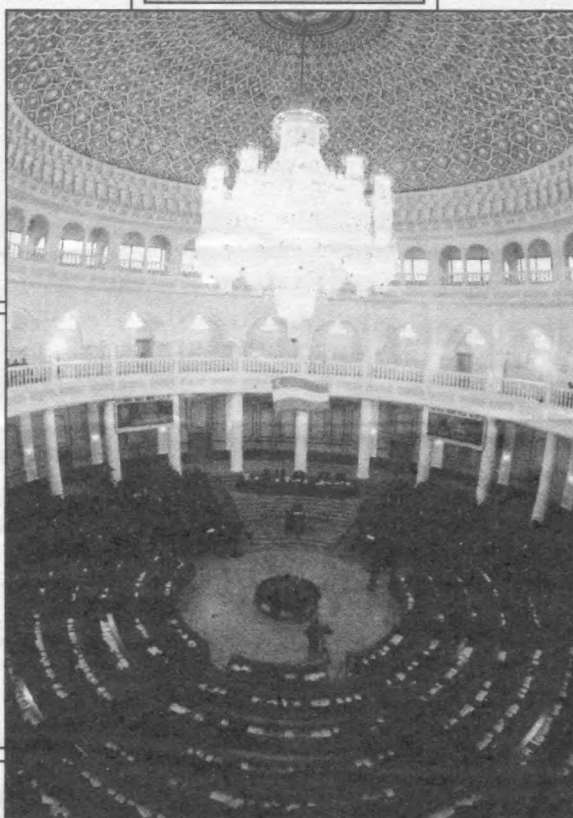
Инсон ҳуқуқлари бўйича Декларациянинг 18-моддасида «Ҳар бир инсон фикр, виждон ва дин эркинлиги ҳуқуқига эга; бу ҳуқуқ ўз дини ёки маслагини ўзгартириш эркини, ўз дини ёки маслагини яқна тартибда ёки бошқалар билан биргаликда, таълимот, тоат-ибодатда ҳамда диний расм-русумлар ва бошқа шунга ўхшаш маросимларни адо этишда халойиқ билан биргаликда ёки ҳусусий тарзда эътиқод эркинлигини қамраб олади» дейилган. Ҳар бир давлат эса шу каби масалаларни тартибга солишда ана шу каби халқаро нормалардан келиб чиқади.

Мен 2001 йилнинг июль ойида бахтсиз ҳодиса туфайли автофалокатга учирадим. Уч ой касалхонада даволаниб чиқдим. Касалхонада ётган пайтимда мени уриб юборган одам деярли ҳар кун бориб ҳолимдан хабар олиб турди. Иш юзасидан тергов олиб борилиб, 19 август кунини унда суд ҳукми билан жазо белгиланди. Эшитишимча, агар икки тараф ўзаро келишса ярашув тўғрисидаги модда қўлланилар экан. Бу ҳолатда ярашув қўлланилмайди?

Р.АМИРКУЛОВА,
Фарғона шаҳри

«Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслар ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»-ги Қонун 2001 йилнинг 29 августига қўнға киритилди. Сиз билан боғлиқ ҳодиса бўйича эса 12 августда ҳукм чиқарилиб, қонуний қўнға кирган. Яъни, ҳукм бу қонун қабул қилингунга қадар чиқарилган. Шу сабабли Жиноят кодексининг 266-моддасида кўзда тутилган жиноятга нисбатан тартиб қўйилган. Лекин шунинг умуммаслики керакки, назарда тутилган ярашилганлиги муносабати билан жиноий жавобгарликдан озод қилиш Жиноят кодексининг 266-моддасининг фақат биринчи қисмига нисбатан тартиб қўйилди.

Аммо мазкур қонун амалга киритилгунга қадар ҳукм қилинган, жазони ўтаб бўлмаган шахсларга нисбатан тайинланган жазо турлари ва чоралари, башарти қонуннинг тегишли моддасида назарда тутилганига нисбатан оғирроқ бўлса, қонунга мувофиқлаштирилиши лозим.

1. Олдинги никоҳнинг тугатилганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар деғанда қайси ҳужжатлар назарда тутилди? (эр-хотиннинг бирга яшамасликлари тўғрисида турар жойдан берилган маълумотнома асос бўла оладими?)

2. Никоҳи бекор қилинмасдан туриб бошқа хотин билан яшаган тақдирда, никоҳ қайси тартибда рўйхатга олинади?

3. Никоҳ бекор қилинмасдан туриб хотини билан бирга яшамётган бўлса, лекин бошқа хотин билан яшаб у билан ҳам ажрашса ўртадаги мол-мулк, алимент, эр-хотиннинг бир-бирига таъминот бериш мажбуриятлари қайси тартибда ҳал этилади ва бунда қандай ҳужжат ажралганлигини тасдиқловчи ҳужжат деб ҳисобланади?

Ш.МАВЛОНОВ,
«Бухоротекс» хиссадорлик жамияти
юридик бўлими бошлиғи

Никоҳдан ажралош қайд этилганидан кейин собиқ эр-хотинларнинг ҳар бирига никоҳдан ажралганлик ҳақида гувоҳнома бериллади.

Никоҳи бекор қилинмасдан туриб бошқа хотин билан яшаган тақдирда, гарчи қонуний никоҳда турган хотини билан бирга яшамётган бўлса-да, қонуний никоҳи бекор қилинмагунча бошқа аёл билан умумий рўзгор юритиб яшаши никоҳ сифатида тан олинмайди ва ҳеч қандай тартибда рўйхатга олинмайди.

Қонунуий никоҳда бўлмаган ҳолда умумий рўзгор юритиб келатган шахслар ўртасида Оила кодексининг 117-моддасида белгиланган эр-хотиннинг бир-бирига таъминот бериш мажбуриятлари вужудга келмайди. Бинобарин бундай яшаш давомида ортирилган мол-мулк ҳам, эр-хотиннинг умумий рўзгор асосида ортирилган мол-мулк бирор-бир шартнома билан тартибга солинмаган бўлса, бу мол-мулк эр-хотиннинг умумий мулки деб тан олинмайди. Бундай мол-мулк юзасидан келиб чиқадиган низоли суд тартибда ҳал этиш лозим.

1991

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
БОШ ПРОКУРАТУРАСИ
ЖАМОАСИ
«ҚОНУН ҲИМОЯСИДА»
ЖУРНАЛИ ВА «ҲУҚУҚ» ГАЗЕТАСИ
ЎҚУВЧИЛАРИНИ ВАТАНИМИЗ
МУСТАҚИЛЛИККА
ЭРИШГАН КУНИНИНГ 11 ЙИЛЛИГИ
БИЛАН ҚИЗГИН ҚУТЛАЙДИ,
ХОНАДОНЛАРИНИГИЗГА
ТИНЧЛИК-ХОТИРЖАМЛИК,
ОИЛАВИЙ ТОТУВЛИК ТИЛАЙДИ**

*Биринчи уял алоқа
ҳаммта биринчи!*

**Ўзбекистон Республикаси
мустақиллигининг 11 йиллиги
билан «Ўздунробита» компанияси
барчангизни муборакбод этади**

GSM D/APMS

UZDUNROBITA
first cellular

акциядорлик тижорат «ПАХТАБАНК»

Мамлакатимизнинг барча
фуқароларини энг улуг,
энг азиз байрамимиз —

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 11 ЙИЛЛИГИ**
билан қутлайди.

ЎЗБЕКИСТОН

**Абу Райхон Беруний
номидаги Тошкент давлат
Техника университети
жамоаси**

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 11 йиллик пўйи билан юрtdошларимизни самимий табриклайди. Озод ва обод Ватанимиз тараққиеи йўлидаги фаоллятинингизга муваффақият, оиланингизга тинчлик-тотувлик тилайди.

«МАКТАВ - МЕВЕЛ»

ЎЗБЕКИСТОН-АМЕРИКА ҚУШМА КОРХОНАСИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 11 ЙИЛЛИГИ
БИЛАН БАРЧА ВАТАНДОШЛАРИМИЗНИ
МУБОРАҚБОД ЭТИБ, БУЮК КЕЛАЖАКНИ
БҲНЁД ЭТИШ ИШЛАРИДА ЗАФАРЛАР
ТИЛАЙДИ. ШУНИНГДЕК, РЕСПУБЛИКАНИНГ
БАРЧА ПЕДАГОГ ВА МУРАББИЙЛАРИНИ,
ТАЛАБАЮ УҚУВЧИЛАРИНИ ЯНГИ ЎҚУВ
ЙИЛИ БОШЛАНИШИ БИЛАН ТАБРИКЛАЙДИ.

1991 - 2002

**ТЕНГЛАР ИЧРА ТЕНГ
БЎЛ МУДОМ, ОЗОД ВА ХУР
ЎЗБЕКИСТОН!**

**АЛИМКЕНТ ПАХТА ТОЗЛАШ
ЗАВОДИ ЖАМОАСИ**

2002 йил Ўзбекистон
Республикаси
мустақиллигига 11 йил тўлди.
2002 йил мамлакатимизда
Қарияларни қадрлаш йили
деб эълон қилинди.
Ўзбекистон-Хитой
ҳамкорлигидаги
«КЕНАФ» қўшма
корхонаси жамоаси
истиқлолнинг 11 йиллиги
билан барча юрtdошлари-
мизни қутлайди. Нуроний
отaxonларимизга,
мунис онахонларимизга
соғлиқ-саломатлик, узоқ умр
тилайди.

**«SIRDARYO GO'SHT-SUT SAVDO»
АКЦИОНЕРЛИК ЖАМЎЯТИ
ЖАМОАСИ ХАЛҚИМИЗНИ
РЕСПУБЛИКАМИЗ МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ
11 ЙИЛЛИГИ БИЛАН ҚУТЛАЙДИ**

1991 - 2002

**ИСТИҚЛОЛ МУБОРАҚ,
ЎЗБЕКИСТОНИМ!**

sentabr

**ПИСКЕНТ ПАХТА ТОЗЛАШ
ЗАВОДИ ЖАМОАСИ**

СПОРТ

Бекорчидан худо безор! Бу оддий жумлада олам-олам маъно бор. Аввало, ҳамма номатқул ишлар бекорчиликдан тугилади. Ёши улуглар, ўзини тутиб олганлар бекор қолган кезларида ҳам қонун-қондалар чегарасидан чикмаслиги мумкин. Бироқ ёшлар, айниқса, ўсмирлар мавжуд қонун-қондаларни яхши билмасликлари туфайли бекор қолган пайтларида зерикиб ёки ўзларини кўрсатиб қўйиш истагида тева-рак-атрофдагиларнинг тинчини бузадиган, уларнинг мол-мулки, баъзан эса ҳаётларида хавф соладиган ҳуқуқбузарликларни содир этишади. Кимидир қаровсиз қолган велосипедни миниб, қаергадир ташлаб кетиш ёки кимгадир арзон гаров пуллаб юбориш ўн беш-ўн олти ёшли ақл-хушини йиғиб олмаган ўспирин учун ўғрилиқ эмас, шунчаки «ўйин», ҳатто «қахрамонлик» бўлиб туюлади. Кейин эса билмай шу ишни қилибман, бошқа қилмайман», деб ўзларини оқлашади. Бўйи пайтлари ҳам ўқшми, спортми ёки ота-оналарининг ишларига қарашлими, нима биландир банд ўспиринлар ҳеч қачон юқоридагидай ишга қўл урмайдилар. Ана шу нуқтаи-назардан ўспиринларни, ёшларни оммавий равишда спорт машғулотирага жалб этишнинг аҳамияти бекхисс.

— Ўғлим спорт билан шуғулланади, — дейди Фаргона вилоят ҳокимлиги қошидаги жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси раиси Комилжон Мирзабоев. — Машғулотдан бошқа нарсани ҳаёлга келтирмайди. Чемпион бўлишни орзу қилади...

Фаргона вилоят прокуратура-си, Фаргона шаҳар ҳокимлиги воёга етмаганлар билан ишлаш комиссияси, Ўзбекистон ёшлари «Камолот» ижтимоий ҳаракатининг вилоят бўлими ва вилоят жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси куни кеча Қирғули туманидаги «Нефтчи» стадионида ғайриоддий спорт мусобақаларини ташкил қилганлар. Ғайриоддийлиги шундаки, мусобақа қатнашчилари бирон-бир ҳуқуқбузарлик содир этиб, комиссия рўйхатига қўйилиб, тарбиявий ишлар олиб борилаётган ўсмирлар эди. Улар югуриш, турникка торти-лиш, стол устида билаларининг кучларини синаш бўйича бел-лашдилар.

Шу йил баҳорда Фарғонада ўтказилган «Умид нихоллари» ўқувчи ёшларнинг спартакиада-си болаларни жисмоний ва маъ-

ИСТИҚЛОЛ САОДАТИ

навий етук қилиб тарбиялаш бораси-да республикамызда олиб борилаётган кенг миқёсли ишлар-нинг ёрқин намоиш-иға айланди. Ушбу мусобақаларнинг дастлабки босқичи-да мактаблар, гим-назиялар ва коллеж-ларда тарбияланаёт-ган юз минглаб бо-лалар иштирок этишди. Улар ора-сида энг кучли ва энг эпчиллари финал босқичида ғолиблик учун курашдилар.

Фаргона азалдан спортчилари билан маълум ва машҳур. Ушбу мусобақалар шаҳар ва вилоятда-ги ўнлаб спорт ин-шоотларини таъ-мирлаш, қайта қуриш, дунё андозалари дара-жасига етказиш имкониятини яратди. Фарғонанинг марказий ўйингоҳи нуфузли халқаро мусо-бақаларни ҳам қабул қила ола-диган, кўркам ҳолатга келиб, ша-ҳар хусусини очиб юборди.

— Вилоят ҳокимининг қарори-га кўра шаҳар ва туманлардаги барча спорт иншоотлари, стади-онлар, спорт заллари ва май-дончалари, бассейнларнинг қай-та таъмирланиши низоҳосига ет-казилапти, — дейди Комилжон Мирзабоев. — Фақат шаҳарлар-да эмас, қишлоқ жойларда турли ёшдаги кишилар, айниқса, ёшларнинг спорт билан мунта-зам шуғулланиш имкониятлари кенгаймоқда.

Физкультура ва спорт қанча-лик оммалашса, чемпионлар, ғолиблар шунчалик ортиб бора-веради. «Умид нихоллари» мусо-бақаларида спортнинг II тури бўйича Фарғона терма жамоаси фахрли иккинчи ўринни қўлга киритгани бежиз эмас. Истиклол шарофати билан спортчилари-миз халқаро майдонларда, жа-ҳон чемпионатлари ва Олимпиа-да ўйинларида юртимиз байроғи,

шаънини юксакка кўтарди. Ўзбе-кистон довуғини дунёга тара-тиш имконига эга бўлдилар. Про-фессинал ринг қироли — Артур Григорян биринчилар қатори Ўзбекистон номидан рингга чи-қиқиб, чемпионлик камарини бе-лига боғлади ва уни қўлдан бер-май келаяпти. Унга эргашган ўнлаб боксчиларимиз халқаро мусобақаларда шохсупадан жой эгаллаптилар. Улар орасида фарғоналиклар ҳам бор. Бокс бўйича Ирландияда ўтказилган жаҳон чемпионатининг бронза медали соҳиби Шерзод Хусанов Осё биринчилигида ҳам муваф-фақиятли қатнашиб, фахрли учинчи ўринни эгаллади. Шу йил 21-24 июнь кунлари Германияда байдарка ва қайқда эшак эшиш бўйича жаҳон кубогининг 3-бос-қичида 500 ва 200 метр масофа-да Антон Ряхов олтин ва бронза медалларининг соҳиби бўлди. Козоғистоннинг Чимкент шаҳри-да қизлар ва ўсмирлараро халқ-аро турнирда Дюз-до кураши бўйича Румилия Шайхутдинова би-ринчи, Умид Халилов иккинчи ўринга сазовор бўлдилар. Вело-сипед бўйича жаҳон чемпионат-ида фарғоналик Сергей Лягу-тин муваффақиятли қатнашмоқ-да. Франциядаги велосипедда иккинчи, Германияда биринчи, Белгияда учинчи ўринларни қўлга киритиб, юртимиз шаънини юк-сак кўтарди.

Қарияларни қадрлаш йили му-

носабати билан спортнинг мини футбол, волейбол, стол тенни-си, шахмат, шашка ва енгил ат-летика турлари бўйича Фарғона марказий ўйингоҳида ўтказил-ган мусобақалар ҳам спорт ишқ-ибозларида катта қизиқиш уйғ-отди. Бу учрашувларда Боғдо-д тумани биринчи, Марғилон шаҳ-ри иккинчи, Фарғона шаҳри жа-моалари учинчи ўринни қўлга киритишди.

— Фарғонада халқаро мусо-бақалар ҳам юқори савияда та-шқил этилмоқда. Теннис бўйича «Челленджер» халқаро турнири-да йигирмадан зиёд мамлакат спортчилари қатнашдилар ҳамда турнирнинг юқори савияда та-шқил этилганини қайд этдилар. Худди шунингдек, белбоғли ку-раш ва кураш бўйича халқаро мусобақа ҳам гоятда қизиқарли ва мазмунли ўтди. Худди Браз-илия футболчилари мамлакатла-рининг довуғини дунёга тарат-ганлари каби халқаро майдонда тобора нуфузи ортиб бораётган, бир кун келиб олимпиада спорт турлари сафидан жой олиши мўқаррар ўзбек кураши устала-ри Ватанимиз шаънини юксак кўтаришлари шубҳасиз. Булар-нинг бари истиклол саодатидан-дир, — дейди суҳбатимиз сўнгги-да Комилжон Мирзабоев.

Исроил ИБРОҲИМОВ,
«Хуқуқ» мухбири

«ХУҚУҚ» — БОЛАЛАРГА

БОБО ВА НАБИРА СУҲБАТИ

Набира:

— Бобо, мустақиллик
Айтиб беринг нимадир?
Уни бизга ким берган,
У ўзи қандай тадбир?

Бобо:

— Мустақиллик, бу болам,
Эркин, озод яшашдир.
Ҳеч кимга қарам бўлмай,
Эмин-эркин яшашдир.

Уни ҳеч ким бермаган,

Биз курашиб олганмиз.
Бу айдо қанча қўрбон,
Ўқотиллар қилганмиз.

Набира:

— Истиклол, эркинлик-чи,
Улар қандай тушунча?
Уларга эришмоқ ҳам
Қайси бўлганга шунча?

Бобо:

— Истиклол, эркинликка
Эришганмиз курашиб.
Безулик, ҳақсизликни
Ўқотганмиз бирлашиб.

Набира:

— Алоҳат би эркинлик
Қарор топмаган печуи?

Бобо:

— Курашиб керак бўлган
Эрк қарор топмоқ учун.

Набира:

— Кураш, дейсиз, курашинг
Усули қўл, йўли қўл,
Қандай кураш сизларга
Лозим бўлган, айтинг ҳўл?

Бобо:

— Бир ҳил кураш иш бермас,
Турли йўл топмаганмиз.
Қайсиси қачон лозим,
Қўлашни англаганмиз.

Набира:

— Кураш, дейсиз курашган
Қонли жангда ўлади.
Улмоқ учун курашса,
Курашмаса бўлади.

Бобо:

— Курашиб қонли жангда,
Ҳалок бўласақ ҳамки биз.
Мустақил, озод яшар,
Сиз — келгуси насалимиз!

Абдуҳаёб ҚОҶИБОЕВ

НИЯТ

БОЛАЛАРИМИЗ СОҒЛОМ ЎССИН

Мен бир оддий шифокор сифатида истиклол даврида яшаётганим, ишлаётганим учун яратганга шукроналар айтаман. Чунки, истиклол туфайли ким эканлигимизни англадик, қадриятларимиз тикланди, жаҳон ҳамжамиятида ўз ўрнимизга эга бўлдик.

Дароқе, келажаги буюк Ўзбекистонимизда инсон қадр-қиммати, шаъни ҳаммиса ардоқда. Аёллар, оналар ва болаларга ғамхўрлик, айниқ-са, мустақиллик йилларида гоятда кучайди.

Туманимизда 40 минг нафардан ортиқ туғиш ёшдаги аёллар бўлиб, уларнинг саломатлиги ҳаммиса диққат-эътиборимизда. Бўлимимиз 25 ўринга мўлжалланган. Булардан ташқари, бир қатор қишлоқ шифохона-ларида ҳам турғиб бўлимлари самарали ишламоқда. Ҳар йили ўртача 4000 га яқин турғиб қайд этилмоқда. Шуни ҳам таъкидлаш жоизки, кейинги йилларда туманимизда оналар ва болалар ўлими кескин камайд-ди. Бунинг асосий сабабларидан бири, мустақиллик йилларида шифо-хоналар тўла компьютерлаштирилиб, чет элда ишлаб чиқарилган замона-вий техника, асбоб-ускуналар билан таъминланди.

Муҳтасар қилиб айтсам, 11 йил давомида асрларга татигулик ишлар бажарилди. Республикаимиз миқёсида ишлаб чиқилган «Саломатлик дастури» ҳаёта тadbик этилаётди. Р. Болтаева, Д. Олмалуродова, Ш. Фай-зуллаева, Ф. Эшанова, Г. Бийсенбаева, Р. Рузимова каби шифокорлар халқимиз эъзозиди.

Фурсатдан фойдаланиб, мустақиллик байрами билан республика-мизнинг барча меҳнаткашларини самимий муборакбод этаман. Улар-нинг мустақиллигимизни мустаҳкамлашдек улғувор ишларида зафарлар тилайман.

Янгижон ЖУМАНИЕЗОВА,
Қорақалпоғистон Республикаси Беруний тумани
марказий касалхонаси гинекология бўлими мудир,
«Дўстлик» ордени соҳиби

РИВОЯТ

Қадимда бир юрт подшоиси уч маҳбусни ҳузурига чорлади. Улар-нинг гуноҳи шу қадар оғир экан-ки, подшо уларни ўлим жазосига ҳукм қила туриб, яқинларидан кимлар борлигини сўрабди.

Маълум бўлишича, ёши улғ маҳбуснинг хотини, ўрта ёшли маҳбуснинг опаси, энг ёш маҳ-буснинг онаси бор экан. Подшо уларни ҳузурига қақиртирибди. Тонгда шох қабулхонаси олдида биргина чачонли аёл турган экан. Подшо ҳайрон бўлиб бу аёлнинг кимлигини сўраштирибди.

— Бу аёл менинг хотиним, — дебди катта маҳбус.

— Сенинг опангдан дарак йў-қу, бўлмаса? — ўрта ёшли маҳ-бусдан сўрабди шох.

— Шу аёл менинг опам, — дебди у.

— Ажоб! Сенинг-чи? Онам бор, деган эдинг шекилли, — сўрабди шох.

— Менинг онам шу киши бў-ладилар, — дебди ёш маҳбус.

Подшо ўйга толибди: «Демак

ДОНИМАНД АЁЛ

бу уччаласи ҳам қон-қариндош, бир йўла учала жигарпорасидан жудо бўлиш бу аёлга оғирлик қилмасмикан. Бу ўта шафқатсиз-лик бўлади». Ана шу ҳаёлга бо-риб, подшо қалбида шафқат хисси уйғонибди.

— Эй муштипар аёл, мен сенга мурувват кўрсатмоқчиман! Қариндошларингдан бирини омон қолдираман, танла, — дебди.

Аёл йиғлабди, сиқтабди, охир ўзини тутиб олиб, тақдирга тан берибди ва шундай дебди:

— Шунчалик муруватингизга ҳам қуллук, укамни озод қилсан-гиз бас, — дебди.

Бу жавобдан хангу манг бўлган

шоҳ аёлнинг фарзанди ёки эри-нинг жонини сўрамаганлиги бил-лан қизиқибди.

— Вақти келиб эрлик ҳам бўларман, — дебди аёл. — Худо берса фарзанд ҳам кўрарман, лекин ота-онам оламдан ўтган, укам эса улардан қолган ёлғиз ёдгор, уни йўқотиб қўйсам, қай-тиб тополмайман.

Подшо унинг донолиги, ақлли-лигига тан бериб, учала маҳбус-ни ҳам ўлим жазосидан озод қил-ган экан.

Абдуқодиржон ҚАЙЙУМ ўғли,
журналист

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин!

«Қонун ҳимоясида» бирлашган тахририяти жамоаси тахририятнинг Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти бўйича мухбири Нуриддин Оқназаровга отаси

Оқназар ҒОЙИБОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.